

Co-funded by
the European Union

3LMindset
LifeLong Learning

Podpora osebam z migrantskim ozadjem pri vseživljenjskem učenju

bit *schulungcenter*
member of *bit group*

eurospeak

 ANDRAGOŠKI ZAVOD
LJUDSKA UNIVERZA VELENJE

Kazalo vsebine

1	Povzetek	1
2	Uvod v vseživljenjsko učenje nizkokvalificiranih priseljencev	2
2.1	Opredelitev vprašanja	2
2.2	Ozadje problematike.....	3
2.3	Pomen vprašanja	4
2.4	Raziskovalna metodologija	9
3	Vloga izobraževanja odraslih pri socialnem vključevanju	11
3.1	Medsebojna povezanost izobraževanja odraslih in socialne vključenosti	11
3.2	Vključujoča zasnova evropskih sistemov izobraževanja odraslih.....	12
3.3	Priporočila za izobraževalne ustanove	13
3.3.1	Premagovanje ovir za dostop do vseživljenjskega učenja	13
3.3.2	Dojemanje sebe kot socialnega dela skupine	14
4	Ovire za nizkokvalificirane priseljence pri izobraževanju odraslih	16
4.1	Ovire z vidika učiteljev	18
4.2	Ovire z vidika migrantov.....	19
4.3	Kako pomagati migrantom pri premagovanju teh ovir.....	20
4.3.1	Podpora pri razvoju znanj in spretnosti	20
4.3.2	Zagotavljanje informacij.....	21
4.3.3	Organizacijske spremembe	21
4.3.4	Ponujanje individualnih učnih možnosti.....	22
5	Kompetence, potrebne za uspešno udeležbo v stalnem izobraževanju	23
5.1	Področja kompetenc.....	24
5.1.1	Pismenost	24
5.1.2	Motivacija.....	24
5.1.3	Sposobnost učenja.....	25
5.1.4	Upravljanje časa	25
5.1.5	Digitalne kompetence.....	25
5.1.6	Osebnostne spretnosti.....	25
5.1.7	Socialne spretnosti.....	26

5.2	Kako pomagati migrantom pri pridobivanju teh kompetenc	26
6	Spodbujanje miselnosti za rast med nizkokvalificiranimi priseljenci v zvezi z VŽU	28
6.1	Različne miselnosti.....	28
6.2	Pomen miselnosti za rast.....	29
6.3	Miselnost udeležencev raziskave	30
6.4	Oblikovanje miselnosti.....	31
6.4.1	Predstavitve različnih učnih možnosti	32
6.4.2	Izvajanje različnih metod	32
6.4.3	Praktični pomen.....	32
6.4.4	Razlaga pojma notranje motivacije.....	33
6.4.5	Spodbujanje pozitivnega razmišljanja	33
6.4.6	Podpora učencem pri prevzemanju odgovornosti.....	34
6.4.7	Strukturne spremembe	34
7	Upoštevanje posebnih potreb nizkokvalificiranih priseljencev v izobraževanju odraslih.....	35
7.1	Posebne potrebe z vidika makro ravni	35
7.2	Posebne potrebe z vidika mezo-ravni	36
7.3	Posebne potrebe z vidika mikroravni	36
7.4	Priporočila za ustanove za izobraževanje odraslih	37
8	Zaključek	39
9	Reference.....	41

1 Povzetek

Cilj tega strateškega dokumenta je poudariti pomen podpore manj izobraženim priseljencem pri vključevanju v vseživljenjsko učenje ter institucijam za izobraževanje odraslih zagotoviti nekaj priporočil, kako ravnati s to skupino udeležencev pri vključevanju v nadaljnje izobraževanje.

Med raziskovalnimi dejavnostmi v okviru tega projekta je postalo jasno, da je stopnja udeležbe nizko kvalificiranih odraslih migrantov v nadaljnjem izobraževanju precej nizka in da ima veliko priseljencev ustaljeno miselnost, kogre za vseživljenjsko učenje (VŽU). Soočajo se z različnimi ovirami in bi morali spremeniti svojo miselnost, da bi na te ovire gledali kot na možnosti za rast in kot na nekaj, kar lahko premagajo, če za to prevzamejo odgovornost.

Da bi oblikovale miselnost teh ljudi in spodbujale vseživljenjsko učenje, morajo ustanove za izobraževanje odraslih ukrepati. Ključnega pomena je, da svoje ponudbe in metode prilagodijo posebnim potrebam teh ljudi ter jih podprejo pri razvijanju potrebnih kompetenc ter motivacije in samozavesti za sodelovanje v nadaljnjem izobraževanju. Z razlago koncepta in pomena vseživljenjskega učenja ter s povečanjem privlačnosti učenja lahko ustanove za izobraževanje odraslih prispevajo k temu, da se bo več ljudi udeležilo nadaljnjega izobraževanja, s tem pa k nižji stopnji brezposelnosti in boljši socialni vključenosti priseljencev.

Ker ima izobraževanje odraslih tako pomembno vlogo pri podpori nizko kvalificiranim priseljencem, ta dokument vsebuje veliko praktičnih priporočil na različnih ravneh – tako na sistemski in organizacijski ravni ter tudi za izobraževalce odraslih pri njihovem poučevanju.

2 Uvod v vseživljenjsko učenje nizko kvalificiranih priseljencev

To poglavje je uvod v glavno temo tega poročila, tj. vseživljenjsko učenje nizko kvalificiranih priseljencev. Najprej sta pojasnjena pojma "vseživljenjsko učenje" in "miselna rast".

Nato je opisan težaven položaj nizko kvalificiranih priseljencev v partnerskih državah Avstriji, Španiji, na Irskem in v Sloveniji s poudarkom, zakaj je spodbujanje vseživljenjskega učenja med odraslimi priseljenci ključnega pomena.

Na koncu je na voljo kratek opis raziskovalne metodologije, ki je bila podlaga za pripravo tega poročila.

2.1 Opredelitev vprašanja

Cilj projekta 3L Mindset je pomagati nizko kvalificiranim migrantom razviti **miselno naravnost za rast ali z** drugimi besedami, radovednost in motivacijo za učenje nečesa novega. Zato sta v tem poglavju pojasnjena izraza "vseživljenjsko učenje" in "nizko kvalificirani", da se zagotovi skupna podlaga za razumevanje.

EurWORK opredeljuje vseživljenjsko učenje na naslednji način:

»Vseživljenjsko učenje je širok pojem, ki se nanaša na posameznikovo izobraževanje, ki je fleksibilno, raznoliko in na voljo ob različnih časih in na različnih krajih v življenju. Obseg sedanjih gospodarskih in družbenih sprememb, hiter prehod v družbo znanja in demografski pritiski zaradi staranja prebivalstva v Evropi so izzivi, ki zahtevajo nov pristop k izobraževanju in usposabljanju v okviru vseživljenjskega učenja«. (prim. EurWORK 2017)

Vseživljenjsko učenje in izobraževanje odraslih **prispevata k socialni vključenosti in aktivnemu državljanstvu** na več načinov. Po podatkih OECD lahko vseživljenjsko učenje učencem omogoči nove spretnosti in znanja, da lahko ostanejo vključeni v družbo in konkurenčni na trgu dela. Vseživljenjsko učenje podpira aktivno državljanstvo, saj izboljšuje

zdravstvene, izobraževalne in dohodkovne rezultate nizko kvalificiranih migrantov ter zagotavlja socialno mobilnost in kapital. Zmanjša lahko tudi stopnjo brezposelnosti, predčasnega opuščanja šolanja ali revščine v nekaterih skupnostih. Vseživljenjsko učenje je ključ do razvoja spretnosti, ki so potrebne na današnjem trgu dela. Poleg tega zmanjšuje ekonomske stroške za nizko kvalificirane migrante, saj se zmanjšajo stroški socialnega varstva in se pridobi pri plačevanju davkov.

Oprelitev pojma "**nizko kvalificirani**" temelji na formalnem poklicnem usposabljanju in/ali najvišji zaključni kvalifikaciji ob koncu prve izobraževalne poti. Tako vključuje vse osebe brez poklicne kvalifikacije ali poklicnega usposabljanja, pa tudi vse tiste, ki imajo le obvezno maturitetno spričevalo ali celo niso končali obveznega šolanja (prim. Ziegler, 2016; Mörth, 2015).

Raziskava o spretnostih odraslih (PIAAC) običajno opredeljuje nizko kvalificirane odrasle kot tiste, katerih znanje pismenosti in/ali računanja je nižje od 2. stopnje na lestvici, ki sega do 5. stopnje. Posamezniki so razvrščeni v različne ravni računske sposobnosti in pismenosti na podlagi verjetnosti, da se bodo lahko odzvali na naloge različnih težavnostnih stopenj.

2.2 Ozadje vprašanja

Zaradi novih izzivov, ki jih globalizacija še naprej postavlja pred Evropsko unijo, **bo vsak državljan potreboval široko paleto znanj in spretnosti, da se bo lahko ustrezno prilagajal hitro spreminjajočemu in med seboj močno povezanemu svetu.** V svoji dvojni vlogi - socialni in gospodarski – imata izobraževanje in usposabljanje ključno vlogo pri zagotavljanju, da evropski državljani pridobijo ključna znanja in spretnosti, potrebna za prilagajanje tem spremembam.

Še posebej bi bilo treba ob upoštevanju različnih individualnih kompetenc zadovoljiti različne potrebe učencev z **zagotavljanjem enakega dostopa tistim skupinam, ki zaradi izobraževalnih pomanjkljivosti, ki so posledica osebnih, socialnih, kulturnih ali ekonomskih okoliščin, potrebujejo posebno podporo za razvoj svojih izobraževalnih potencialov.** Takšne skupine so na primer:

- osebe z nizkimi osnovnimi kvalifikacijami, zlasti tiste, ki imajo težave z branjem in pisanjem.
- osebe, ki zgodaj opustijo šolanje.
- dolgotrajno brezposelni
- osebe, ki se vračajo na delo po daljši odsotnosti.

- starejši
- invalidi
- migranti, ki so glavna ciljna skupina tega projekta.

V nadaljevanju je navedenih nekaj podatkov o deležu prebivalstva z migrantskim ozadjem v vsaki od partnerskih držav, da bi bila ciljna skupina bolj prepoznavna:

- V Avstriji živi 2.240.300 priseljencev - to je približno 24,4 % celotnega prebivalstva Avstrije (glej Statistik Austria, 2022).
- V Španiji se je število migrantov v prvi polovici leta 2022 povečalo s 172 456 oseb na skupno 5 579 947 migrantov na dan 1. julija. Ti predstavljajo 11,7 % prebivalstva, čeprav več kot dva milijona državljanov Španije, ki so se rodili v drugi državi, ni upoštevanih.
- Po ocenah prebivalstva in migracij iz leta 2022, ki jih je objavil irski centralni statistični urad, na Irskem živi približno 700 000 tujih državljanov, kar predstavlja 13,8 % celotnega prebivalstva. Leta 2021 je urad ocenil, da je na Irskem živelo približno 650.000 tujih državljanov, ki so predstavljali 12,9 % prebivalstva, kar kaže na znatno povečanje migracij v zadnjem letu.
- Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije in podatkih za prvo četrtletje leta 2022 je v Sloveniji živelo 2.107.180 prebivalcev, od tega 1.934.738 domačinov (946.521 moških in 988.217 žensk) in 172.442 tujcev (111.174 moških in 61.268 žensk). Število tujih prebivalcev se je v primerjavi z enakim obdobjem v letih 2021, 2020 in 2019 povečalo.

Ker se število migrantov v vsaki državi, ki sodeluje v projektu, nenehno povečuje, hkrati pa je ta skupina prikrajšana na področju izobraževanja, se bomo v naslednjem poglavju osredotočili na pomen nadaljnjega izobraževanja za to ciljno skupino.

2.3 Pomen vprašanja

Podatki, ki so na voljo prek Eurostata, kažejo, da se **ljudje z višjo stopnjo formalne izobrazbe pogosteje udeležujejo dejavnosti vseživljenjskega učenja**, medtem ko tisti z **nižjo stopnjo izobrazbe** in znanja prej izgubijo svoje znanje, ker se **ne udeležujejo učnih programov**.

Naslednji opis trenutnega stanja glede udeležbe nizko kvalificiranih migrantov ali nizko kvalificiranih zaposlenih in delavcev v nadaljnjem izobraževanju v vsaki državi projekta je namenjen prikazu pomembnosti projektne teme.

Avstrija

Za Avstrijo obstaja le nekaj empiričnih študij o udeležbi odraslih z migracijskim ozadjem v izobraževanju, zlasti nizko kvalificiranih migrantov: migranti se manj udeležujejo nadaljnega izobraževanja kot osebe z avstrijskim državljanstvom. Po podatkih raziskave AES (Adult Education Survey) 2016 se neformalnih izobraževalnih dejavnosti udeležuje več Avstrijcev (50,1 %) kot migrantov, skupaj 38,0 %.

Španija

Po podatkih Eurostata je bila Španija leta 2020 ena od držav z najvišjim deležem v tujini rojenih oseb z nizko stopnjo izobrazbe (36,1 %). Poleg tega ima Španija med 17 državami članicami EU, za katere so na voljo podatki, drugi najvišji delež v tujini rojenih oseb, ki predčasno opustijo izobraževanje in usposabljanje (29,0 %).

Irska

Po podatkih raziskave Inštituta za ekonomske in socialne raziskave (ESRI) in Nacionalnega centra za partnerstvo in uspešnost (NCP) iz leta 2005 se je v zadnjih dveh letih le 35 % nizko kvalificiranih delavcev udeležilo usposabljanja, ki ga je zagotovil njihov trenutni delodajalec, medtem ko se je 60 % delavcev s tretjo stopnjo kvalifikacij udeležilo usposabljanja. Podobno se je usposabljanja udeležilo le 28 % nekvalificiranih fizičnih delavcev v primerjavi s 63 % visokokvalificiranih strokovnjakov.

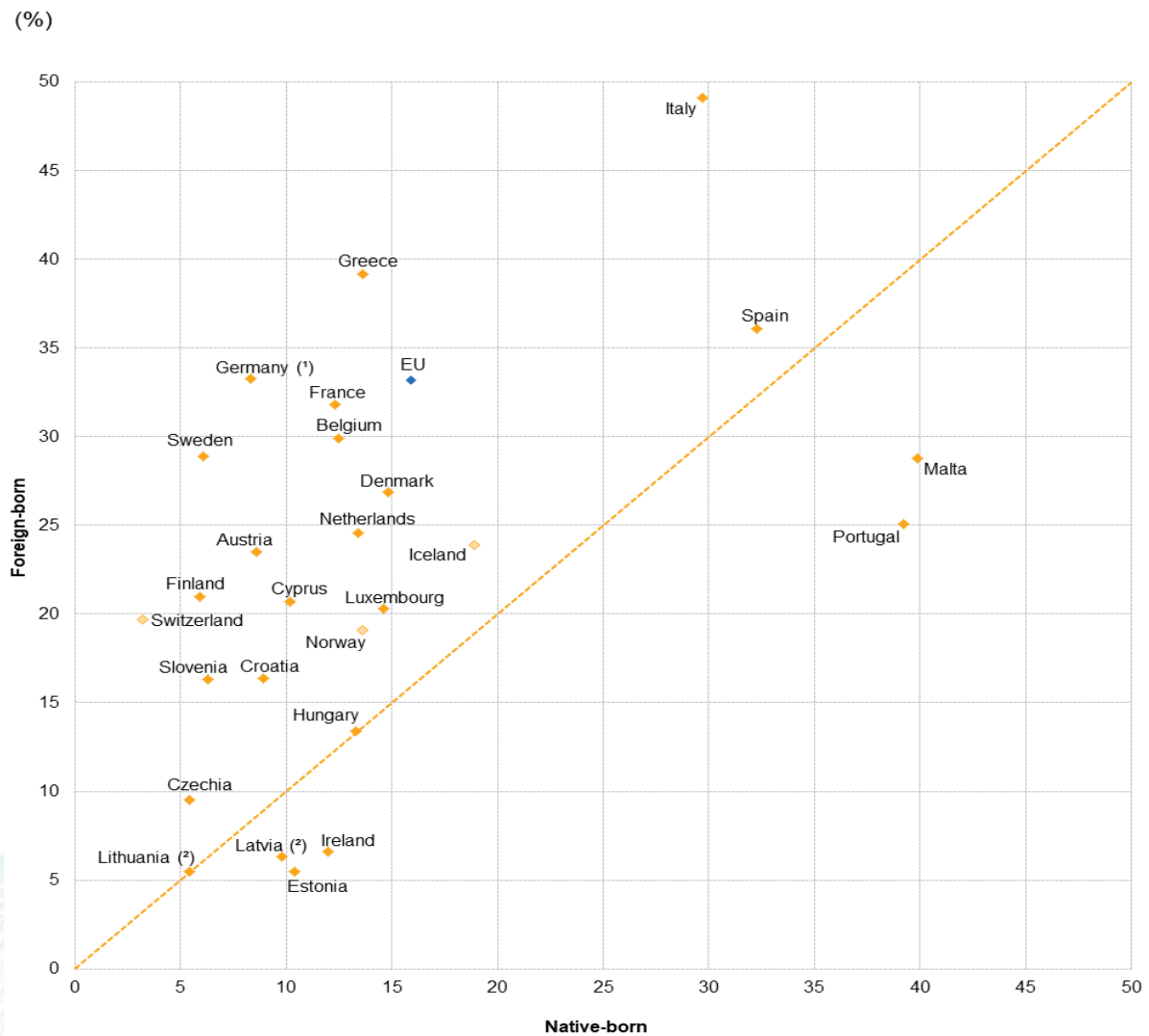
Slovenija

V članku *Izobraževanje kot del vključevanja mladih migrantov brez osnovnošolske izobrazbe* je zapisano, da so migranti z nižjo stopnjo funkcionalne pismenosti, prikrajšani. Cilj izobraževalnih oziroma integracijskih programov za migrante v Sloveniji bi moral biti v pomoč pri izvajanju za boljše plačana delovna mesta in s tem izboljšanje kakovosti njihovega življenja.

Za prikaz teh ugotovitev je v nadaljevanju na voljo grafični pregled, ki primerja različne evropske države. Prikazuje delež prebivalstva, starega od 25 do 54 let, z največ nižjo sekundarno stopnjo izobrazbe, po državah rojstva leta 2022.

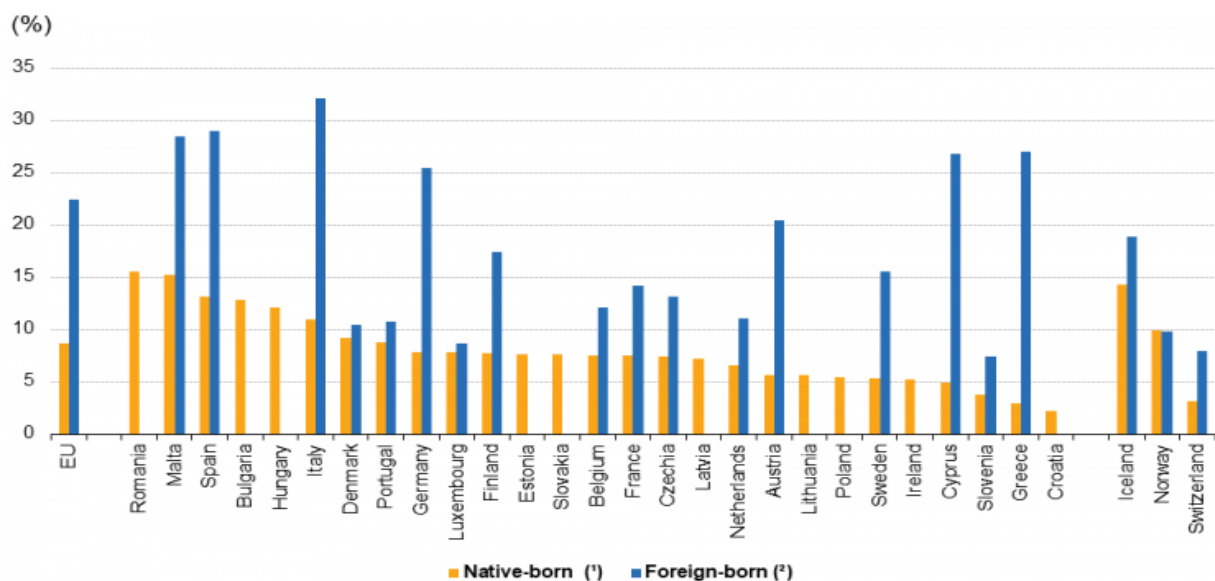

Graf kaže, da je v evropskih državah veliko ljudi, ki imajo le nizko raven kvalifikacij. V večini držav je odstotek ljudi z migrantskim ozadjem še posebej visok, ko gre za nizko raven kvalifikacij.

Vir: Eurostat

Na primer, ko gre za zgodnje opuščanje izobraževanja, je tveganje za osebe, rojene v tujini, večje kot za osebe, rojene doma. V naslednjem grafikonu je prikazan pregled različnih evropskih držav. Poudarjen je delež oseb, ki so leta 2020 predčasno opustile izobraževanje in usposabljanje, starih med 18 in 24 let.

Vir: Eurostat

V dokumentarnih raziskavah so bili ugotovljeni naslednji razlogi za manjšo udeležbo migrantov v nadaljnjem izobraževanju v partnerskih državah Avstriji, Španiji, Irski in Sloveniji (prim. Sprung, 2013; Reiter/Humt/Öztürk, 2021; Accem 2020; Mooney/O'Rourke 2017; OECD 2018):

- Odsotnost od pouka
- Pomanjkanje jezikovnega znanja
- Pomanjkanje digitalnih spretnosti
- Strah pred izpitnimi zahtevami
- Diskriminacija (soočanje s ksenofobnim in rasističnim vedenjem)
- Pomanjkanje informacij o možnostih izobraževanja in usposabljanja
- Pomanjkanje znanja o strukturi in zahtevah trga dela
- Težave pri dostopu do formalnega usposabljanja za odrasle
- Učitelji z malo ali nič usposabljanja na področju medkulturnosti
- Pomanjkanje nepovratnih sredstev in štipendij za usposabljanje
- pomanjkljiva prilagoditev programov posebnim potrebam migrantov
- institucionalne ovire (npr.: zasnova sistemov socialnega varstva, pravila za dostop do možnosti usposabljanja)
- zaposlitev v sektorjih, kjer je manj možnosti za usposabljanje (npr. trgovina na drobno, gradbeništvo).
- Finančni razlogi, družinske obveznosti in pomanjkanje samozavesti.

Poleg tega je raziskava v Španiji poudarila, da je zaradi zgodnjega opuščanja šolanja, ki je med učenci migranti pogostejše kot med španskimi učenci, in zaradi večjih težav migrantov pri

nadaljevanju študija po končanem obveznem šolanju dostop do usposabljanja za odrasle ena od glavnih potreb, ki jih zahtevajo strokovnjaki.

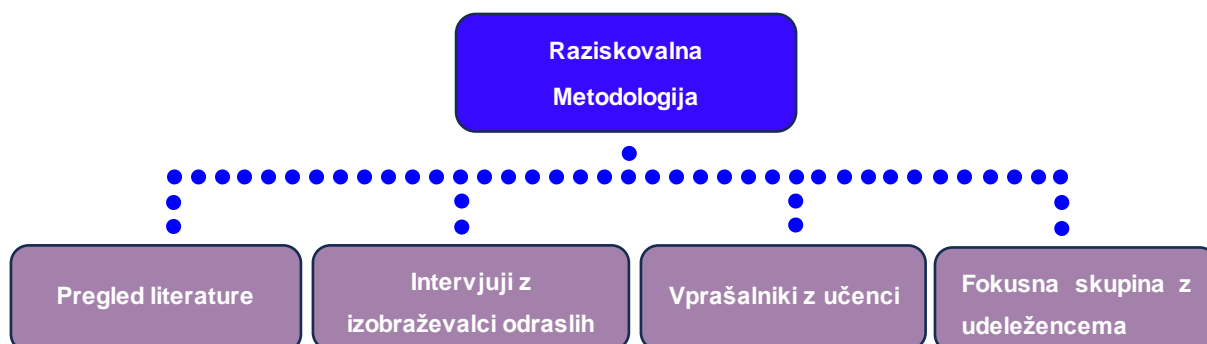
Omenjeno je bilo tudi, da si v Španiji 75 % mladih tujih državljanov želi pridobiti visokošolsko izobrazbo. Vendar tudi ob podpori družine eden od treh predčasno opusti šolanje. Eden od glavnih vzrokov za opustitev je pomanjkanje zaupanja, ki ga zaznavajo pri svojih učiteljih. Zaradi zgodnjega opuščanja izobraževanja in usposabljanja so ti mladi bolj izpostavljeni brezposelnosti in večji nevarnosti socialne izključenosti kot domača mladina.

Tudi na Irskem sta O'Connell in McGinnity v raziskavi iz leta 2008 ugotovila, da se migranti soočajo z višjo stopnjo brezposelnosti kot domače prebivalstvo in da imajo običajno slabo plačano, izmensko ali začasno delo. Migranti iz ne-angleško govorečih držav so imeli najmanj možnosti za zaposlitev. Migranti iz etničnih manjšin so se soočali z več ovirami pri nadaljnjem izobraževanju, vključno z jezikovnimi ovirami in minimalnim stikom s skupnostmi tujih državljanov.

Pomen nadaljnega izobraževanja z vidika ciljne skupine migrantov je bil podrobneje preučen v raziskavi z 98 anketiranci in v fokusnih skupinah, ki so bile izvedene v vseh državah projekta. Raziskava je pokazala, da velik del ciljne skupine v vsaki državi projekta (60-70 % vprašanih) meni, da je nadaljnje izobraževanje zelo pomembno. Poleg tega ima v Avstriji, Španiji in na Irskem med 80 % in 85 % anketirancev zelo pozitiven odnos do nadaljnega izobraževanja, v Sloveniji pa je celo 100 % anketirancev navedlo, da imajo zelo pozitivne občutke. V Avstriji rezultati raziskave zelo jasno kažejo, da velik del ciljne skupine vidi nadaljnje izobraževanje kot priložnost za lažje iskanje zaposlitve (70 % anketirancev). Tudi večina udeležencev fokusnih skupin je v vseh državah projekta izjavila, da je želja po iskanju zaposlitve ali boljše zaposlitve glavni motiv za obiskovanje jezikovnega tečaja.

2.4 Raziskovalna metodologija

Raziskovalne dejavnosti v okviru tega projekta so izvajali vsi projektni partnerji iz Avstrije, Španije, Irske in Slovenije. Metodologija, uporabljena za to poročilo o politiki, je bila razdeljena na štiri dele:

Najprej je vsaka partnerska organizacija opravila **pregled literature**, da bi izvedela več o trenutnem stanju na področju sodelovanja nizko kvalificiranih odraslih priseljencev v dejavnostih vseživljenjskega učenja. Vsak partner je pripravil kratek nacionalni povzetek, vključno z različnimi grafikoni in statističnimi podatki, ki poudarjajo najpomembnejša dejstva.

Da bi v raziskavo vključili tudi poglede različnih članov naših ciljnih skupin, je bil drugi korak te raziskave izvedba **intervjujev z izobraževalci odraslih** s strani vsake partnerske organizacije. Skupaj je bilo intervjuvanih 18 oseb. Udeležence smo spraševali o njihovem mnenju o dostopnosti izobraževalnih programov za osebe z migrantskim ozadjem, o obstoječih ovirah in motivaciji teh za učenje. Poleg tega smo jih povprašali o izobraževalnih ustanovah, v katerih delajo, ter o različnih tečajih in podpori, ki jih ponujajo tej ciljni skupini. Izpostavljeni so bili tudi primeri dobre prakse pri delu s temi osebami.

Da bi ugotovili, kaj priseljenci menijo o vseživljenjskem učenju, smo pripravili **vprašalnik, ki so ga izpolnili**. Na vprašalnik je odgovorilo 98 **odraslih priseljencev**. Spraševali smo jih o njihovem načinu razmišljanja v zvezi z učenjem, o obstoječih ovirah in stvareh, ki bi jih lahko spremenili, da bi bilo izobraževanje zanje lažje in privlačnejše.

Kot zadnji del raziskovalnih dejavnosti so bile v vseh partnerskih državah izvedene **fokusne skupine, v katerih so sodelovali priseljenci in izobraževalci odraslih, ki so** lahko izmenjali svoje ideje in razmišljanja. Skupno je v teh fokusnih skupinah sodelovalo 41 oseb, med katerimi je bila večina odraslih s priseljenjskim ozadjem. Učitelje in učence smo spraševali o njihovem odnosu do učenja, o izzivih, ki se pojavljajo, in o tem, kako bi te izzive lahko premagali.

To poročilo o politiki je bilo pripravljeno na podlagi ugotovitev vseh raziskovalnih dejavnosti, izvedenih v času trajanja projekta.

V naslednjih poglavjih so podrobno opisane razmere in izzivi, ugotovljeni med našimi raziskovalnimi dejavnostmi. Poleg tega so na voljo nekatera priporočila za oblikovalce politik, izobraževalne ustanove in izobraževalce odraslih v zvezi z njihovim delom z nizko kvalificiranimi priseljenci.

3 Vloga izobraževanja odraslih pri socialnem vključevanju

Po Konvenciji ZN o človekovih pravicah iz leta 1948 je postalo jasno, da **je izobraževanje temeljna pravica**, ki se ne konča s formalnim zaključkom izobraževanja (prim. UNICEF, 2010). Zlasti v odrasli dobi je treba to pravico uresničevati, saj vseživljenjsko učenje ljudem dokazano omogoča, da **sodelujejo na različnih področjih družbe in živijo samostojno življenje**. Da bi bile te priložnosti dostopne in celostne, so potrebna okolja za izobraževanje odraslih brez ovir (prim. Sonnenberg, 2017). Socialna vključenost, ki jo sestavljata družbena in politična participacija, lahko izkoristi širok učinek vključevanja, ki ga ima izobraževanje.

Izobraževanje odraslih ima poseben družbeni pomen, saj izobraževanje nosi tako individualne kot kolektivne posledice. Posamezniki imajo koristi od razvoja (temeljnih) kompetenc v okviru vseživljenjskega učenja na več življenjskih področjih. Izobraževanje ima veliko **osebno notranjo vrednost**, saj novo pridobljene možnosti za delovanje spodbujajo samozavest in samoodločanje, kar ima pozitivne posledice za socialno vključenost in boljše življenjske možnosti na splošno. V družbi lahko vseživljenjsko učenje prenaša družbene norme ter kolektivno znanje in kompetence ter tako **spodbuja harmonično sobivanje** (prim. Hillmert, 2009).

Organizacije, ki so sodelovale v intervjuju, so to teorijo že začele izvajati. V vseh institucijah se osredotočajo na vključevanje migrantov, zlasti žensk, da bi prispevali k njihovem vključevanju v družbo. Te ponudbe so večinoma v obliki brezplačnih jezikovnih tečajev, pa tudi podpore pri iskanju zaposlitve.

3.1 Medsebojna povezanost izobraževanja odraslih in socialne vključenosti

V praksi je vloga izobraževanja odraslih pri spodbujanju aktivnega državljanstva slabo priznana in konceptualizirana. Na politike in prakse izobraževanja odraslih in aktivnega državljanstva so močno vplivale humanitarne migracije v EU ter posledice gospodarske krize iz leta 2008, ki je povzročila povečanje brezposelnosti po vsej Evropi. Oba trenda sta prispevala k **tveganju izključenosti in nezaposlenosti** številnih ljudi, ki so se znašli v ranljivem položaju, na primer kot migranti ali NEET (osebe, ki niso vključene v izobraževanje, zaposlitev ali usposabljanje). Izobraževanje odraslih se je na te izzive socialne izključenosti odzvalo z oblikovanjem programov in strategij, katerih cilj je vključevanje beguncev in migrantov na domače trge dela ter olajšanje njihove socialne vključenosti. Posredno in

neposredno spodbujanje aktivnega državljanstva je področje, ki se prekriva s številnimi programi izobraževanja odraslih in je postalo osrednji pristop k socialnemu vključevanju. Izobraževanje odraslih je zdaj vse bolj priznано kot sredstvo za **spodbujanje socialne vključenosti in sodelovanja v družbi**. S podpiranjem udeležencev, da prevzamejo aktivno vlogo državljanov v svojih družbenih okoljih, **se izboljšajo** njihove osebne **možnosti in življenjske priložnosti**. Zato imata izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje potencial, da uresničita naslednje priložnosti in tako prispevata k socialni vključenosti (prim. Kersh et al., 2021):

Vseživljenjsko učenje v okviru izobraževanja odraslih...

- ...lahko spodbuja razvoj kompetenc, ki ustrezajo zahtevam sodobnega **trga dela** in prispevajo k prilagodljivosti v spreminjajočem se svetu.
- ...podpira **aktivno državljanstvo** ter izboljšuje zdravje, izobraževanje in dohodek marginaliziranih skupin, s čimer spodbuja socialno mobilnost.
- ...lahko zmanjša **brezposelnost in revščino ter s tem ohrani državna gospodarska sredstva**.
- ...lahko omogoči nove priložnosti za osebni, družbeni in gospodarski **razvoj in napredek**.
- ... omogoča nizko kvalificiranim ljudem dostop do znanja, ki jim pomaga pri **soočanju z družbenimi izzivi** (prim. Kersh et al., 2021).
- ... lahko pozitivno vpliva na splošno **dobro počutje**, vključno z duševnim zdravjem, saj spodbujajo samozavest in samoodločanje (Mooney idr., 2017).

3.2 Vključujoča zasnova evropskih sistemov izobraževanja odraslih

Kljub temu je v evropskih sistemih izobraževanja odraslih še vedno **treba** ukrepati, **da bi zadostili izobraževalnim potrebam različnih ciljnih skupin**. Marginaliziranim skupinam, kot so ljudje z migracijskim ozadjem ali begunsko izkušnjo, bi vseživljenjsko učenje koristilo, zato jim je treba nameniti posebno pozornost (prim. EPALE Avstrija, 2019). Ponudba vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih lahko pomembno prispeva k premagovanju nevarnosti izključenosti in diskvalifikacije. Vendar sta trenutno dostop in udeležba pogosto še

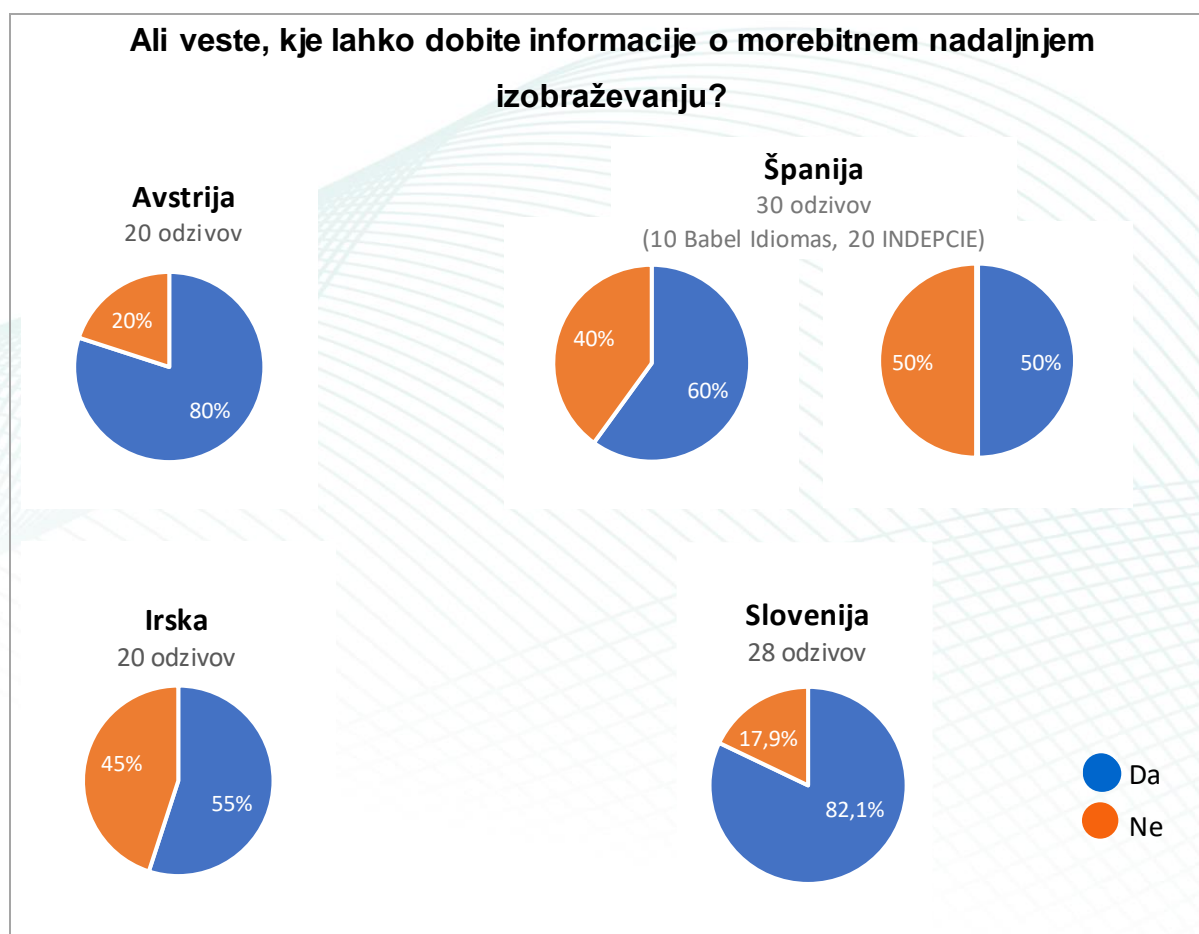
vedno povezana z neenakostmi med družbenimi razredi, etničnimi skupinami in spoloma. **Vključitev/vključenost odraslih v izobraževanje je ključnega pomena le, če se tega dejstva zavedamo in ga upoštevamo v svojih ponudbah in didaktičnih konceptih** (prim. Kronauer, 2010).

3.3 Priporočila za izobraževalne ustanove

Da bi vseživljenjsko učenje zasidrili v ustanovah, omogočili dostop tudi marginaliziranim skupinam in tako prispevali k večji splošni enakosti možnosti, lahko izobraževalne ustanove v prihodnosti upoštevajo naslednja priporočila. Omogočanje dostopa do vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih migrantom zahteva celovit pristop in upoštevanje različnih vidikov.

3.3.1 Premagovanje ovir za dostop do vseživljenjskega učenja

Ko smo ljudi z migrantskim ozadjem vprašali, ali vedo, kje lahko najdejo informacije o ponudbi nadaljnega izobraževanja, smo ugotovili, da jih veliko tega ne ve:

Da bi zagotovili, da ponudbe resnično dosežejo ciljno skupino, se je treba nenehno osredotočati na **razširjanje informacij**. Izobraževalne ustanove bi morale aktivno obveščati o svojih izobraževalnih ponudbah, da bi migranti vedeli za razpoložljive priložnosti in bi jih lahko izkoristili. Za zagotovitev dostopnosti v tem kontekstu je nujno zagotoviti informacije v več jezikih in sodelovati z organizacijami za migrante.

Komunikacija je ključ do medsebojnega razumevanja, zato lahko **jezikovne ovire** močno omejijo dostop do izobraževalnih programov. Zato bi bilo koristno ponuditi osnovne temeljne tečaje v več jezikih, da bi ustvarili skupno raven. V naslednjem koraku je treba podpreti učenje jezikov in zadovoljiti potrebe ciljne skupine na različnih ravneh, da se olajša dostop do nadaljnjega izobraževanja in informacij.

Za vključevanje mora biti v ospredju tudi **kulturna občutljivost**. Izobraževalne ustanove bi morale razumeti potrebe in kulturna ozadja migrantov ter jih vključiti v svoje učne načrte in ponudbo, saj to prispeva k vključujočemu učnemu okolju in zmanjšuje strah pred stikom z novimi kulturami. V ta namen je mogoče organizirati medkulturne dogodke, ki vključujejo tradicionalno hrano, glasbo, ples, šport in oblačila ter omogočajo kulturno izmenjavo. Zagotavljanje kulturnih mentorjev lahko ciljni skupini tudi pomaga, da se na začetku znajdejo v institucijah in odpravijo začetne ovire.

Izobraževalna okolja ali faze osebnega učenja pogosto potekajo prek spleta z uporabo **digitalnih medijev**. Ker pa dostop do elektronskih naprav in finančna sredstva zanje niso na voljo vsem, bi bilo nujno zagotoviti modele izposoje.

Drug vidik, ki lahko odpravi ovire, so **prilagodljive možnosti učenja**, ki ustrezajo različnim potrebam, družinskim obveznostim ali različnim delovnim časom. Pri tem so lahko v pomoč hibridni modeli, večerni tečaji ali spletni moduli.

Programi mentorstva lahko učencem pomagajo pri doseganju njihovih izobraževalnih in poklicnih ciljev z zagotavljanjem individualne podpore in svetovanja.

3.3.2 Dojemanje sebe kot socialnega dela skupine

Zelo pomembno je, da se osebe z migracijskim ozadjem dojemajo kot družbeni del skupine in da imajo priložnosti za sodelovanje, saj to spodbuja socialno vključenost. Da bi to uresničili, bi bilo koristno spodbujati **sodelovanje ciljne skupine v sosedskih, kulturnih in študentskih združenjih**.

Vključevanje odraslih migrantov mora biti jasno osredotočeno na **projekte skupnosti**. V ta namen je treba zagotoviti zadostna sredstva, ki bodo omogočala sodelovanje v različnih oblikah organiziranja in družbenih dejavnostih. **Centri za izobraževanje odraslih** imajo pri tem ključno vlogo, saj ciljno skupino obveščajo o različnih obstoječih združenjih in njihovih značilnostih.

Z izvajanjem teh ukrepov lahko izobraževalne ustanove prispevajo k spodbujanju dostopa migrantov do vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih ter podpirajo njihovo **vklučevanje v družbo**.

4 Ovire za nizko kvalificirane priseljence pri izobraževanju odraslih

Kot smo že omenili, se ljudje z migrantskim ozadjem pogosto soočajo s številnimi ovirami kadar gre za nadaljnje izobraževanje. Po podatkih Sprunga (2013) in Reiter/Humt/Öztürk (2021), ki sta podrobneje obravnavala razmere v Avstriji, nekateri socialno-ekonomski dejavniki za nizko stopnjo udeležbe v nadaljnjem izobraževanju veljajo zlasti za migrante:

- Pomanjkljivosti v šolskem sistemu vplivajo tudi na udeležbo v nadaljnjem izobraževanju in izobraževanju odraslih.
- negativne izkušnje na tečajih so migrante odvrčale (npr. nezmožnost spremljanja pouka zaradi pomanjkljivega znanja jezika)
- Diskriminacija s strani učiteljev in drugih udeležencev
- Strah pred izpitnimi zahtevami
- Pomanjkanje informacij o možnostih izobraževanja in usposabljanja
- pomanjkanje znanja o strukturi in zahtevah trga dela, kar vodi v dezorientacijo trga nadaljnega izobraževanja in izobraževanja odraslih
- Finančni razlogi, družinske obveznosti in pomanjkanje samozavesti.

Poleg tega **stanje akreditacije** v Avstriji **zmanjšuje število udeležencev**. Akreditacija tujih izobraževalnih kvalifikacij in poklicnih izkušenj bi olajšala nadaljnje izobraževanje. Raven izobrazbe in poklicni položaj sta oviri za udeležbo, zlasti za nizko kvalificirane migrante (prim. Bundeskanzleramt, 2011).

Glede na poročilo *Study on the needs of the immigrant population in Spain: trends and challenges for social inclusion, ki ga je pripravil Accem (2020)*, so strokovnjaki kot glavne izzive in težave, s katerimi se soočajo nizko kvalificirani migranti pri nadaljevanju študija (po pomembnosti), navedli naslednje:

- pomanjkanje zavedanja o potrebi po pridobivanju in potrjevanju socialno-delovnih spretnosti
- Pomanjkanje virov za učenje pismenosti in jezikov
- Težave pri dostopu do formalnega usposabljanja za odrasle
- Učitelji, ki so malo ali nič usposobljeni za medkulturnost v razredu.
- Pomanjkanje digitalnih spretnosti
- Pomanjkanje nepovratnih sredstev in štipendij za usposabljanje
- Ksenofobno in rasistično vedenje v razredu
- Odsotnost od pouka

- Težave pri usklajevanju

Študija OECD iz leta 2019 je poudarila, da bi bilo za migrante koristno, če bi bilo **urejanje migracijskih dokumentov** v Španiji za strokovnjake, podjetnike in univerzitetne študente **lažje** ter če bi se izboljšali pogoji za bivanje v državi. Med raziskovalnimi dejavnostmi v okviru tega projekta je bilo tudi navedeno, da so vizumi za študij v Španiji v številnih primerih zavrjeni, kar je pomembna ovira.

V skladu s poročilom Global Education Monitoring Report (2019) je **nezanje jezika** pomanjkljivost v izobraževanju, saj ovira socializacijo, vzpostavljanje odnosov in občutek pripadnosti ter povečuje tveganje za diskriminacijo. Slabo reševanje potreb teh učencev pri učenju jezika sporazumevanja lahko v številnih primerih pomeni utrjevanje pomanjkljivosti in šolskih zamud, ki jih nikoli ne premagajo. Poudarjeno je tudi, da **učitelji potrebujejo podporo pri** poučevanju raznolike populacije učencev, vendar 52 % učiteljev, ki so sodelovali v raziskavi v Španiji, Franciji, na Irskem, v Italiji, Latviji in Združenem kraljestvu, ni čutilo ustrezne podpore šolske uprave pri obvladovanju raznolikosti. Pomembno ni le biti sposoben poučevati raznolike učence, temveč je vprašanje tudi raznolikost med učitelji. Nekateri dokazi kažejo, da je **raznolikost učiteljev** povezana z boljšimi rezultati učencev priseljencev, večjo samozavestjo in občutkom varnosti.

V irski raziskavi je bilo poudarjeno, da je **manj verjetno, da se bodo migranti zaposlili v poklicnih sektorjih, ki ponujajo notranje usposabljanje, stalno strokovno izpopolnjevanje in subvencionirano izobraževanje**. Namesto tega se bodo verjetno zaposlili v maloprodaji, gradbeništvu in podobnih sektorjih, kjer delodajalci manj verjetno zagotavljajo možnosti usposabljanja. Drugi glavni izziv je **jezikovna ovira**. Študija, ki jo je izvedla Nacionalna agencija za opismenjevanje odraslih (glej NALA, 2012), je poudarila, da so tečajji angleščine kot drugega jezika ključnega pomena za to, da lahko nizko kvalificirani migranti dostopajo do nadaljnjega izobraževanja. Glede na raziskavo zainteresiranih strani, ki jo je leta 2017 izvedla organizacija SOLAS, se nizko kvalificirani migranti pri preučevanju možnosti izobraževanja lahko soočajo tudi z vprašanji **pismenosti odraslih in ovirami na področju duševnega zdravja**. To je lahko posledica pomanjkanja temeljnih spretnosti, kot so pismenost, računalniška pismenost, pisanje esejev in samozavest. Te ovire bodo še verjetno posebej prizadele tiste, ki se soočajo z dolgotrajno brezposelnostjo.

Po podatkih slovenskih raziskav se odrasli, rojeni v tujini, soočajo s **finančnimi in nefinančnimi ovirami za aktivno udeležbo v izobraževanju in usposabljanju odraslih**. Ker so migranti na splošno manj premožni kot domačini, jim to lahko prepreči vlaganje v aktivnosti usposabljanja. Po podatkih publikacije Skills on the Move (OECD, 2018) se

"nefinančne ovire nanašajo na številne dejavnike, kot so pomanjkanje časa zaradi družinskih ali delovnih obveznosti, omejen dostop do informacij o možnostih usposabljanja, diskriminacijo ali neprilagojenost programov glede na posebne potrebe migrantov in ovire, ki izhajajo iz oblikovanja sistemov socialnega varstva, s pravili dostopa do možnosti usposabljanja ali zakonodaja, ki ureja pravice tujcev do življenja v gostiteljski državi". Drugi dejavniki, ki so bili omenjeni, so:

- Pomanjkanje jezikovnih tečajev ali nezmožnost prilagajanja posameznikom ali njihovem izobrazbenemu ozadju
- nepriznavanje predhodne izobrazbe (veliko nepismenih migrantov) in pogosto ni dokazov o predhodni izobrazbi.
- Pomanjkanje ustreznih življenjskih pogojev, kar vpliva na vključevanje (getizacija),
- Neprilagojeni programi poklicnega usposabljanja (usposabljanje na delovnem mestu, kombinirano jezikovno in poklicno usposabljanje)
- Potreba in pomanjkanje po mentorjih in kulturnih posrednikih.

4.1 Ovire z vidika učiteljev

Med izvajanjem raziskovalnih dejavnosti v okviru tega projekta smo učitelje in vodje usposabljanja spraševali o ovirah, s katerimi se soočajo migranti pri nadaljnjem izobraževanju in vseživljenjskem učenju. Po mnenju učiteljev, ki so sodelovali v intervjujih in fokusnih skupinah, so za migrante naslednji dejavniki izziv:

- Ena od velikih ovir je **pomanjkanje spretnosti za** sodelovanje v izobraževanju odraslih. Za sodelovanje v izobraževalnih programih je potrebno znati govoriti jezik tečaja. Tega pa mnogi migranti ne zmorejo. Pri vseživljenjskem učenju je težava tudi pomanjkanje drugih kompetenc, kot so digitalne spretnosti.
- Glede **motivacije za učenje se je pojavilo** nekaj spornih mnenj: Po mnenju udeležencev se po eni strani mnogi migranti niso pripravljene naučiti česa novega, tudi če bi bilo na voljo veliko brezplačnih tečajev. To je lahko na primer posledica prejšnjih negativnih izkušenj. Po drugi strani pa je bilo navedeno, da pri mnogih migrantih obstaja motivacija za nadaljnji razvoj, vendar se dostop do njih izkaže za težaven zaradi določenih ovir, kot so jezikovne ovire. Programi nadaljnega izobraževanja niso na voljo v obsegu, ki bi si ga želeli.
- Vlogo imajo tudi **osebna stališča** in družina kot **kulturni dejavniki**.

- Eden od intervjuvancev je omenil, da nadaljnje izobraževanje za migrante pomeni priložnost, ki je v matični državi običajno nimajo. Zato **ne dobijo dovolj informacij** o svojih možnostih in o tem, kje te informacije najti.
- Navedeno je bilo tudi, da vseživljenjsko učenje morda **ni prednostna naloga nizko kvalificiranih migrantov**. "Prva stvar, ki je za nizko kvalificirane migrante zelo pomembna, je, da morajo najprej zaslužiti za življenje in to veliko." (2. intervjuvanec_IE). Želijo delati in skrbeti za svojo družino, da bi lahko preživeli v novi državi. Nadaljnje izobraževanje pogosto vidijo kot izgubljene ure, ker jih ne morejo uporabiti za delo in zaslužek. Poleg tega nadaljnje izobraževanje pogosto pomeni dodatne stroške, ti ljudje pa pogosto nimajo dovolj denarja za udeležbo.
- Druga ovira, omenjena v intervjujih, je bila, da so številni tečajji preveč **zamudni**, da bi jih migranti opravljali ob delu in skrbi za otroke.
- Migranti, ki **živijo zunaj mest**, se težko udeležujejo tečajev, saj ti pogosto niso na voljo na podeželju.
- Mnogi ljudje imajo **nizko samozavest** in/ali se bojijo izobraževanja v tujem jeziku.
- Postopek **potrjevanja v tujini** pridobljene **izobrazbe je v številnih državah zelo zapleten**.

4.2 Ovire z vidika migrantov

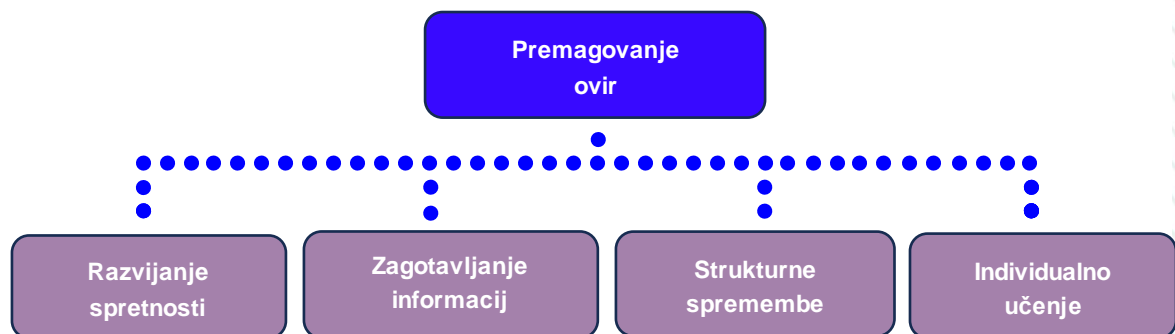
Osebe z migrantskim ozadjem, ki so sodelovale v vprašalnikih in fokusnih skupinah tega projekta, so kot glavne ovire za udeležbo v nadaljnjem izobraževanju navedle naslednje vidike:

- **Območje udobja in starost:** omenjeno je bilo, da ko si starejši, se ni več tako lahko učiti. Veliko ljudi raje ostaja v svojem območju udobja in se boji iz njega izstopiti.
- **Uravnoteženost poklicnega in zasebnega življenja:** To ravnovesje je že tako težavno, zato je še težje najti čas za udeležbo v izobraževalnih programih.
- **Kulturni dejavniki:** Ženske na primer pogosto skrbijo za otroke in ne najdejo časa za učenje. Prav tako je težko in drago najti varstvo otrok v času trajanja tečaja.
- **Akreditacija:** Veliko stvari, ki ste se jih že naučili v tujini, v mnogih državah ni priznanih.
- **Dostop do tečajev:** Pogosto je težko dostopati do programov izobraževanja odraslih, saj so pogosto na voljo le v nacionalnem jeziku.
- **Stroški:** Številni tečajji so predragi.

- **Informacije:** Mnogi migranti ne vedo, kje lahko najdejo informacije o ponudbi nadaljnjega izobraževanja.
- **Učne metode:** Nekateri udeleženci so omenili, da ne morejo obiskovati številnih tečajev, npr. zaradi pomanjkanja kompetenc, kot so digitalne spretnosti ali spretnosti za samostojno učenje.
- **Obveznost:** V razpravi je bilo tudi navedeno, da je nadaljnje izobraževanje pogosto obravnavano kot obveznost, zaradi česar je motivacija priseljencev nizka.
- **Infrastruktura:** Številni migranti živijo na območjih brez izobraževalnih ponudb in ne morejo priti do izobraževalnih ustanov.
- **Zanimanje:** Nekaj ljudi je omenilo, da še niso našli nobenega tečaja, ki bi jih zanimal.
- **Motivacija:** Nekateri udeleženci so omenili tudi pomanjkanje motivacije za učenje nečesa novega.

4.3 Kako pomagati migrantom pri premagovanju teh ovir.

Da bi prispevali k večji motivaciji učencev migrantov za udeležbo v nadaljnem izobraževanju, je pomembno, da jih izobraževalne ustanove podpirajo pri premagovanju ovir, s katerimi se soočajo.

4.3.1 Podpora pri razvoju znanj in spretnosti

Številne osebe z migrantskim ozadjem nimajo znanj, potrebnih za učenje, kot so jezikovno znanje, digitalna znanja ali sposobnost samostojnega učenja, ali pa se že nekaj časa niso učili, kar prav tako otežuje učenje. Zato bi morali izobraževalci odraslih skupaj z učenci **pripraviti načrt za nadaljnji razvoj njihovih kompetenc**. Zavedati se morajo, katere spretnosti morajo izboljšati in kako/kje bi to lahko storili.

V tem kontekstu je še posebej pomembno, da te ljudi podpremo pri **krepitvi njihove motivacije za** učenje nečesa novega in **samozavesti**, da dobijo občutek, da si lahko postavljajo nove cilje in rastejo.

4.3.2 Zagotavljanje informacij

Ko ljudje pridejo v novo državo, pogosto ne vedo veliko o izobraževalnem sistemu ali izobraževalni ponudbi v tej državi. Na začetku je njihova prednostna naloga najti službo in zaslužiti denar, da bodo lahko skrbeli za družino. Iskanje ponudb za nadaljnje izobraževanje ni najpomembnejše. Zato je ključnega pomena, da **jim zagotovimo najpomembnejše informacije o možnostih**, ki jih imajo. To lahko storijo na primer centri za begunce ali tudi ustanove za izobraževanje odraslih.

Priseljenci morajo prejeti informacije o:

- izobraževalnem sistemu.
- izobraževalnih ustanovah, ki so zanje pomembne.
- tečajih, delavnicah in drugih izobraževalnih programih, ki so na voljo zlasti osebam z migrantskim ozadjem.
- tečajih in drugih programih, ki so na voljo širši javnosti.
- možnostih za učenje novih hobijev
- podatke, kje lahko najdejo več informacij o vseh zgoraj omenjenih točkah.

4.3.3 Organizacijske spremembe

Da bi odraslim priseljencem olajšali nadaljnje izobraževanje, bi morale ustanove za izobraževanje upoštevati posebne potrebe teh udeležencev, če je to mogoče. Kar pomeni, da bi bilo koristno **ponudbo tečajev oblikovati bolj fleksibilno** (nekateri tečaji dopoldne, nekateri zvečer, ponudba kombiniranega učenja ali učenja na daljavo, da bi prihranili čas in denar itd.) Ker je **varstvo otrok za** veliko migrantk velik problem, bi bilo prav tako dobro, da bi v izobraževalnih ustanovah ponudili možnost varstva otrok, tako da bi se ženske lahko osredotočile na učenje.

Poleg tega bi bilo treba **olajšati pridobitev potrdil**. Če ima oseba diplomu iz nekega predmeta iz druge države, zakaj ne bi mogla opravljati tega dela v novi državi? In ali ne bi bilo mogoče tudi za nekatera delovna mesta govoriti na primer samo angleško? Ali je res potrebno govoriti nacionalni jezik? Vloga nadaljnjega izobraževanja bi morala biti podpora tem ljudem pri razvijanju spretnosti, ki jih potrebujejo poleg tistih, ki so se jih že naučili v matični državi, in ne da se ponovno učijo istih stvari samo zato, ker so v drugi državi.

4.3.4 Ponudba individualnih možnosti učenja

Da bi povečali zanimanje in motivacijo priseljencev za učenje in da bi bilo učenje bolj koristno, bi morale izobraževalne ustanove tem ljudem ponuditi **individualizirane** in tudi **modularne učne priložnosti**. Tako se lahko zagotovi, da se čas, namenjen učenju, učinkovito izkoristi, saj se lahko ljudje osredotočijo na predmete, ki jih zanimajo in/ali jih morajo poznati. S ponudbo modularnega učenja lahko ljudje izbirajo teme, o katerih se želijo učiti, in se jim ni treba udeleževati tečajev, ki vsebujejo le nekaj zanje pomembnih vsebin in veliko vsebin, ki jih ne zanimajo. Zaradi tega je učenje za to ciljno skupino bolj privlačno.

5 Kompetence, potrebne za uspešno udeležbo v nadaljnjem izobraževanju

V okviru evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje Evropskega parlamenta in Sveta so kompetence opredeljene kot kombinacija znanja, spretnosti in odnosov, ki ustrezajo določenemu kontekstu. Ključne kompetence so tiste, ki jih vsi ljudje potrebujejo za osebno izpolnitev in razvoj, pa tudi za aktivno državljanstvo, socialno vključenost in zaposlovanje.

Referenčni okvir določa naslednjih osem ključnih kompetenc:

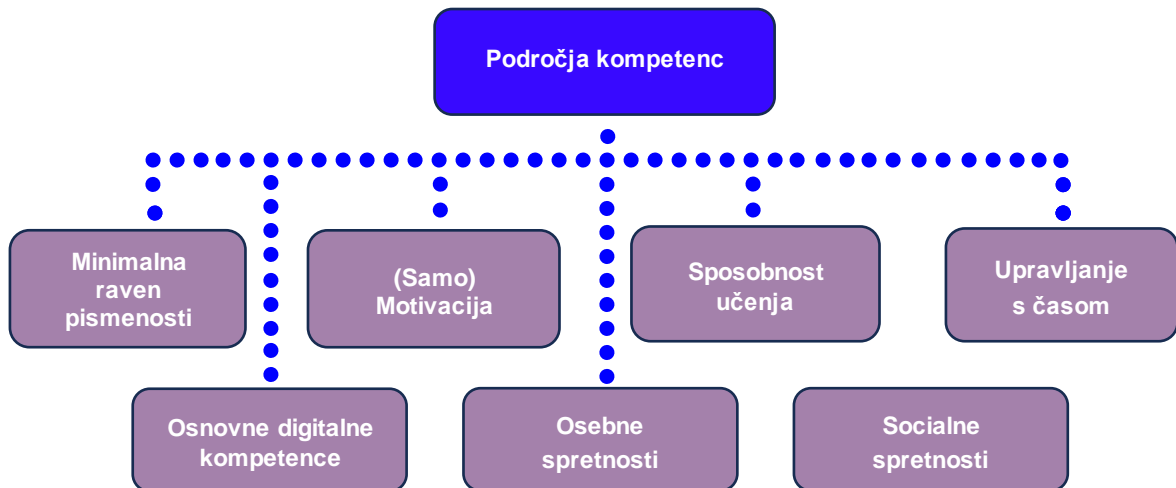
- sporazumevanje v maternem jeziku.
- sporazumevanje v tujih jezikih
- matematično znanje ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji.
- digitalna usposobljenost
- učiti se učenja/učiti se o metodah učenja/znati se učiti
- socialne in državljanske kompetence.
- samoiniciativnost in podjetniški duh.
- kulturno zavest in izražanje.

Ključne kompetence lahko prispevajo k uspehu v družbi znanja. Številne kompetence se prekrivajo in prepletajo: nekateri bistveni vidiki na enem področju podpirajo kompetence na drugem. Usposobljenost za temeljne osnovne spretnosti jezika, pismenosti, računanja ter informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) je bistvena podlaga za učenje, vse učne dejavnosti pa temeljijo na zmožnosti kako se učiti. V celotnem okviru se uporabljajo številne teme, ki segajo v osem ključnih kompetenc: **kritično mišljenje, ustvarjalnost, iznajdljivost, reševanje problemov, ocena tveganja, obvladovanje tveganja, sprejemanje odločitev in konstruktivno obvladovanje čustev.**

V nadaljevanju so naštetе kompetence, ki so potrebne za uspešno udeležbo v nadaljnjem izobraževanju.

5.1 Področja kompetenc

Kompetence, omenjene med raziskovalnimi dejavnostmi projekta, so razvrščene v naslednja področja:

V nadaljevanju so podrobneje opisana vsa ta področja usposobljenosti.

5.1.1 Pismenost

Da bi lahko sodelovali v izobraževalnih programih, morajo odrasli znati **govoriti jezik tečaja**. Razumeti morajo, kako se lahko prijavijo na tečaj, poleg tega pa morajo biti sposobni komunicirati z učiteljem, razumeti vsebino tečaja in v nekaterih primerih tudi opravljati izpite. Da bi lahko sledili tečaju, morajo poleg tega imeti vsaj minimalno raven pismenosti, pogosto pa tudi matematične sposobnosti. Sposobnost pisanja, pa tudi branja in razumevanja besedil, ki so lahko na primer informacije ali pisna sporočila, je ključnega pomena za nadaljnje izobraževanje. Eden od vidikov, ki je postal ključen tudi za današnje izobraževalne programe, je usposobljenost za presojanje, kako ravnati z digitalnimi mediji.

5.1.2 Motivacija

Vsak odrasli se lahko odloči, ali se želi naučiti kaj novega - ali ne. Zato je potrebna **visoka stopnja motivacije za** izbiro in dokončanje programov nadaljnjega izobraževanja ali za učenje na primer novega hobija. Odrasli se morajo znati motivirati sami, bodisi z **zunanjimi ali notranjimi dejavniki**. Da bi se lahko motivirali, je pomembno, da se oseba zanima za določeno temo. To lahko razdelimo na različne vidike:

- splošni vidiki (želim se še naprej razvijati in se naučiti nekaj novega).
- strokovni vidiki (tema me zanima, ker je koristna za moj poklic).
- zasebni vidiki (želim na primer promovirati svoje kolesarske sposobnosti).

Odrasli morajo imeti željo, da bi z novo pridobljenim znanjem izboljšali kakovost svojega življenja.

5.1.3 Sposobnost učenja

Za uspešno udeležbo v nadaljnjem izobraževanju morajo odrasli imeti sposobnost učenja. Razumeti morajo, kaj jim učitelj razlaga, vendar se morajo znati učiti tudi samostojno, brez pomoči učitelja. Tako morajo odrasli razviti **sposobnosti samostojnega učenja**, kot so sposobnost, da si sami postavijo cilje, oblikujejo učni načrt in časovni raspored ter opredelijo učne strategije. Pri učenju morajo razviti **pozitivne navade**. Poleg tega potrebujejo spretnosti za iskanje vseh informacij in podpore, ki jih potrebujejo.

5.1.4 Upravljanje s časom

Druga pomembna sposobnost za sodelovanje v vseživljenjskem učenju je sposobnost **upravljanja s časom**, tako da je učenje mogoče uskladiti z drugimi dejavniki, kot so delo, otroci ali gospodinjstvo. Ljudje morajo najti dovolj časa za učenje, po drugi strani pa si morajo znati sestaviti tudi urnik učenja, da se lahko vse naučijo pravočasno. Načrtovati morajo, kdaj se morajo česa naučiti, pa tudi, kdaj si morajo vzeti odmor in za koliko časa, da se lahko možgani vmes sprostijo.

5.1.5 Digitalne kompetence

Danes je veliko izobraževalnih programov na voljo v obliki učenja na daljavo ali kombiniranega učenja. Tudi pri neposrednem pouku se uporabljajo različne digitalne naprave. To pomeni, da učenje brez **digitalnih kompetenc** skoraj ni več mogoče. Odrasli morajo biti sposobni delati z digitalnimi napravami, različnimi aplikacijami, orodji za videokonference, učnimi platformami itd. Potrebujejo sposobnost ustvarjanja digitalnih vsebin in digitalnega komuniciranja z drugimi. Prav tako je ključna sposobnost uporaba interneta in varovanja osebnih podatkov.

5.1.6 Osebne spretnosti

Eden najpomembnejših dejavnikov vseživljenjskega učenja so **spretnosti, povezane z osebnostjo**. Vseživljenjsko učenje je mogoče le, če odrasli razvijejo miselnost za rast - če

imajo pozitiven odnos do učenja in če znajo prepoznati koristi učenja nečesa novega. Sposobni morajo biti prepoznati in odpraviti ovire pri učenju. Poleg tega potrebujejo visoko stopnjo samozavesti, da lahko prepoznajo, da so sposobni doseči svoje cilje. Pri učenju so pomembne tudi sposobnosti obvladovanja čustev, spoprijemanja s stresom, kritičnega razmišljanja o informacijah, sprejemanja odločitev in vztrajnosti.

5.1.7 Socialne veščine

V večini primerov učenje ni težava, ki bi prizadela samo eno osebo. Pri stalnem izobraževanju veliko tečajev poteka v skupini, prav tako pa je učenec v stiku z učiteljem ali inštruktorjem, kadar je na voljo individualno učenje. Tudi v zasebnem življenju, ko gre na primer za učenje novega hobija, se veliko ljudi tega loti skupaj z drugimi, na primer s prijatelji. Zato je pomembno, da imajo odrasli različne **medosebne spretnosti**, da bi pridobili dober odnos s drugimi ljudmi. To vključuje kompetence, kot so medkulturne spretnosti, čustvena inteligenca, komunikacijske spretnosti, sposobnost učenja v skupini, spretnosti obvladovanja konfliktov itd.

5.2 Kako pomagati migrantom pri pridobivanju teh kompetenc?

Ker vsi odrasli učeči se nimajo vseh teh kompetenc, je pomembno, da jim izobraževalne ustanove in učitelji pomagajo pri njihovem razvijanju, da bi bilo vseživljenjsko učenje uspešnejše. V nadaljevanju je predstavljenih nekaj priporočil, kako odraslim migrantom pomagati pri pridobivanju potrebnih kompetenc:

- Pred začetkom poučevanja je priporočljivo **oceniti trenutno raven kompetenc** vsakega učenca. Udeleženci tečaja lahko prihajajo iz različnih okolij in tudi iz različnih držav, zato je še toliko bolj pomembno, da se za vsakega udeleženca izdela individualni učni načrt.
- Na začetku tečaja bi lahko **v razredu izvedli kratko osnovno usposabljanje** za razvoj spretnosti, potrebnih za tečaj, pri čemer bi učitelj vsem učencem nudil osebno podporo. V tej uvodni fazi bi se lahko vsak učenec osredotočil na razvijanje kompetenc, ki jih potrebuje za ta tečaj. To se nanaša na digitalne kompetence, npr. kako ravnati z učno platformo in uporabljenimi aplikacijami, pa tudi na kognitivne kompetence, npr. kako načrtovati in upravljati svoje učenje.
- Te učiteljeve **podpore** ne bi smeli zagotoviti le na začetku tečaja, temveč je pomembno, da je učitelj učencem na voljo za vprašanja in težave **med celotnim**

tečajem, bodisi med neposrednimi urami bodisi med fazami samostojnega učenja. Pomembno je, da učenci dobijo občutek, da smejo delati napake in da jim učitelj lahko pomaga.

- Pri sodelovanju z osebami s posebnimi potrebami je še toliko bolj pomembno, da **ste potrpežljivi in vse obravnavate spoštljivo**. Za mnoge ljudi je na nekaterih področjih težko dodatno razviti svoje kompetence. Potrebujete osebo, ki razume njihove potrebe, ostane mirna in jih motivira. Pri tem je pomembno **upoštevati** tudi **različne kulture** udeležencev tečaja. Učne vsebine je treba poučevati z enostavnimi besedami, preprostimi videoposnetki pa bi lahko udeležencem pomagali pri razumevanju različnih vsebin.
- Ko ljudje pridejo v tujino, imajo pogosto občutek, da nadaljnje izobraževanje trenutno ni najpomembnejše, in se udeležijo tečaja samo zato, ker ga potrebujejo, na primer jezikovnega tečaja. Zato bi morali učitelji poskušati motivirati te učence in povečati njihovo zanimanje za določene teme. **Poudariti je treba pomen in koristi nadaljnega izobraževanja**, ki je lahko na primer možnost najti službo, ki osebo zanima, biti vzor otrokom ali se bolje povezati z drugimi ljudmi. To bi jih lahko spodbudilo, da bi se v prihodnosti udeležili več tečajev.
- Učitelji lahko z vsakim učencem oblikujejo individualne učne cilje in načrte. Tako bi vsak učenec natančno vedel, kako naj razvije svoje kompetence. Pri tem je pomembno, da **učenci dobijo občutek, da so** lahko ponosni nase, ker se želijo naučiti nekaj novega, in da so **sposobni doseči svoje cilje**. To vključuje tudi to, da se učencem med poukom zagotovi občutek uspeha. Soočiti jih je treba z izzivi, ki jih lahko rešijo, z namenom povečanja njihove motivacije za nadaljnje razvijanje kompetenc.
- Tudi uporaba metod in primerov, ki so pomembni za življenje učencev koristi učencem pri razvijanju njihovih kompetenc. Poučevanje različnih spretnosti tako ne sme biti osredotočeno na teoretično znanje, temveč na **praktične naloge** in primere. V zvezi s tem je pomembno tudi, da **učenci sami raziskujejo stvari**. Na ta način se naučijo samostojnega dela in se pripravijo na druga učna okolja, kot je npr. učenje na daljavo. Pomembno pa je, da učitelj podpira učence tudi v fazah samostojnega učenja. Tako učenci vedo, da so v varnem okolju in da niso sami.

Če učencem migrantom nudimo veliko podpore, lahko postanejo bolj samozavestni in motivirani za vseživljenjsko učenje.

6 Spodbujanje miselnosti za rast med nizko kvalificiranimi priseljenci v zvezi z vseživljenjskim učenjem

Vsak posameznik ima svojo miselnost. To lahko opredelimo kot **prepričanje ali dožemanje, ki ga ima posameznik o sebi ali o življenju na splošno.**

Miselnost, ki jo ima oseba, določa, v kaj verjame, kako razmišlja in kako deluje. Miselnost je zelo pomembna, saj določa, kako oseba pristopa k življenju in gibanju po svetu. Neposredno vpliva na posameznika in na ljudi, ki ga obkrožajo, tako v sedanosti kot tudi v prihodnosti.

Miselnost lahko osebo vodi k cilju ali pa ji ga preprečuje. Nekatere miselne usmeritve so lahko celo škodljive za osebo in njene bližnje.

Čeprav ima vsaka oseba "glavno" miselnost, ima verjetno tudi manjše miselnosti, ki so z njo povezane.

6.1 Različna razmišljanja

Obstajajo različne vrste miselnosti, ki jih lahko ima posameznik. Številne od njih so bile v preteklosti že preučene in raziskane, v prihodnosti pa se bodo verjetno razvile in pojavile še druge.

Nekatere najpogostejše in najbolj komentirane miselne usmeritve so:

- Miselna naravnost za rast
- Ustaljena miselnost
- Ustvarjalna miselnost
- Pozitivna miselnost
- Produktivno razmišljanje

Na splošno miselnost vključuje kontinuum, ki sega od določene miselnosti do njenega popolnega nasprotja. Primeri takšnih kontinuumov so miselna rast in ustaljena miselnost ali pozitivna in negativna miselnost.

Oseba z določenim načinom razmišljanja je lahko na katerem koli delu tega kontinuumu. To pomeni, da ni nujno, da sta dve različni osebi s podobno miselnostjo enako intenzivni ali enako močni. Kot primer: ena oseba je lahko 85-odstotno usmerjena k rasti, druga pa je lahko 100-odstotno usmerjena k rasti.

Miselnost 3L

Miselnost 3L lahko štejemo za stranski produkt miselnosti za rast ali celo za samostojno miselnost. Cilj miselnosti 3L, ki pomeni vseživljenjsko učenje, je, da posameznik vse življenje izkorišča priložnosti za učenje, tako formalno kot neformalno. Osredotoča se na zmožnost, da s trdim delom in poučevanjem razvija svoje spretnosti ter si ustvarja boljše priložnosti na trgu dela in v družbi na splošno.

6.2 Pomen miselne naravnosti za rast

Dr. Carol Dweck z univerze Stanford je raziskala, preučila in močno promovirala izraz Growth Mindset.

To je verjetno tudi ena od najbolj raziskanih vrst miselnosti, saj je bila povezana z uspehom na različnih življenjskih področjih (prim. Yeager et al., 2019).

Miselna rast je nagnjenost ljudi k **prepričanju, da lahko svoje sposobnosti razvijejo s trdim delom**. Z naravnostjo k rasti se bolj trudite, želite se naučiti novih strategij in iščete povratne informacije, ko se vam zatakne (prim. Dweck, 2015). Lahko bi rekli, da se vsaka oseba rodi z miselnostjo rasti. Vsak otrok se želi naučiti plaziti, vstati, govoriti in hoditi ter to doseže z zelo trdim delom.

Kljub temu **se lahko miselnost sčasoma spremeni**. Če ima otrok ali najstnik miselno rast, bo najverjetneje pokazal željo po učenju, odkrivanju novih stvari in trdem delu v šoli in v življenju. To bo privedlo do večjega učnega uspeha. Ti isti ljudje se bodo kot odrasli znali bolje odzvati na morebitne težave ali neuspehe, ki se pojavijo v življenju, in ne bodo zlahka obupali.

Kljub temu je oseba s fiksno miselnostjo bolj nagnjena k temu, da bo v težkih trenutkih odnehala. Ti posamezniki verjamejo, da se človek rodi z določenimi lastnostmi in sposobnostmi, ki jih sčasoma ni mogoče spremeniti. Te lastnosti so lahko na primer inteligenca, športni duh ali glasbeni talent.

Dr. Dweck meni, da je posledica fiksnega načina razmišljanja ali miselne rasti to, da oseba živi po različnih pravilih, ki jih sama izvaja (prim. Dweck, 2009).

6.3 Miselnost udeležencev raziskave

V fokusnih skupinah, ki so bile izvedene v okviru tega projekta, so nekatere osebe omenile, da so se pripravljene učiti nekaj novega, ker jih to veseli in ker želijo osebno rasti, vendar je postalo očitno, da **imajo številni nizko kvalificirani odrasli priseljenci fiksno miselnost**, ko gre za vseživljenjsko učenje. Na stalno izobraževanje pogosto gledajo kot na nekaj dolgotrajnega in veliko jih obiskuje tečaje le zato, da bi lahko našli službo in zaslužili denar. Na vseživljenjsko učenje gledajo kot na nekaj, kar zahteva veliko časa, in mnogi udeleženci so omenili, da zanj ne želijo porabiti toliko časa. Pogosto ne vidijo programa vseživljenjskega učenja kot nekaj, kar bi jim lahko koristilo.

Tudi ciljna skupina izobraževalcev odraslih, ki je sodelovala v raziskavi, je izrazila mnenje, da obstajajo ljudje z migrantskim ozadjem, ki so resnično motivirani in se želijo naučiti nekaj novega, da bi osebno rasli. Toda večina teh ljudi, s katerimi delajo, sodeluje v vseživljenjskem učenju le, kadar je to zanje nujno.

Rezultati vprašalnika, ki so ga izpolnili nizko kvalificirani priseljenci, so po drugi strani pokazali, da je v tej skupini ljudi veliko ljudi, ki so motivirani za učenje. Tako je na primer 66 od 98 udeležencev odgovorilo, da jim je zelo pomembno, da se naučijo kaj novega, 28 oseb pa, da jim je to pomembno. Le 4 osebe so omenile, da se jim učenje ne zdi tako pomembno.

Udeležence smo povprašali tudi o njihovih občutkih glede vseživljenjskega učenja. Tudi ti odgovori so bili zelo pozitivni. Več kot 80 % jih pozitivne občutke povezuje z nadaljnjim izobraževanjem, le ena oseba pa je omenila negativne občutke:

Kakšni so vaši občutki glede nadaljnega izobraževanja?

Ti rezultati kažejo, da je že veliko ljudi, ki so odprti za nadaljnje izobraževanje, vendar je treba še veliko storiti za spodbujanje razvoja takšnega načina razmišljanja v ciljni skupini odraslih priseljencev z nizkimi kvalifikacijami.

6.4 Oblikovanje miselnosti

Dokazano je, da je **miselnost mogoče oblikovati**. V mnogih primerih se oblikovanje miselnosti začne že v zgodnjem otroštvu in ga izvajajo starši, učitelji in druge avtoritativne osebe v življenju mlade osebe. Eden od načinov je, da otroka "označijo", mu pripišejo določene značilnosti ali lastnosti, na primer, da je inteligenčen, da je dober pevec, da je zelo lep.

Miselnost oblikujejo tudi mnenja ljudi, ki nas obkrožajo. Temelji lahko na stereotipih, na primer "fantje so boljši pri matematiki kot dekleta". Lahko pa gre tudi za splošna mnenja, kot so: "Če se rodiš reven, ne boš nikoli bogat".

Naša miselnost, se oblikuje v družbi, v kateri živimo, zlasti v zgodnjih obdobjih življenja. Dr. Dweck meni, da so ljudje sposobni spremeniti svojo miselnost in si ustvariti miselno rast, medtem ko se tisti z izrazito fiksno miselnostjo s tem ne strinjajo.

Zaradi hitro spreminjajočega se okolja in tudi zaradi osebne sreče je ključnega pomena, da ostanemo na pravi poti in se občasno naučimo česa novega. Toda za ljudi, ki tega ne poznajo, ki imajo fiksno miselnost, je to težava. Zato je pomembno, da **ustanove za izobraževanje odraslih te ljudi motivirajo, da spremenijo svojo miselnost, in jih podpirajo pri** razvijanju miselnosti za vseživljenjsko učenje.

V nadaljevanju so navedena nekatera priporočila za ustanove za izobraževanje odraslih:

6.4.1 Predstavitev različnih možnosti učenja

Priseljence je treba ozavestiti, da je učenje veliko več kot le sedenje v sobi in učenje težkih stvari. Pokažite jim, da **se lahko učijo povsod in ne le v formalnem okolju**. Če si zamislijo temo ali hobi, ki jih zanima, lahko na primer obišejo YouTube in si ogledajo vaje. Če se želijo naučiti kaj ustvarjalnega, lahko navdih poiščejo na različnih platformah, kot je Pinterest. Na spletu je na voljo tudi veliko brezplačnih učnih iger, kot so sobe pobega, s katerimi je učenje bolj zabavno.

6.4.2 Izvajanje različnih metod

Kadar učenje poteka v učilnici ali seminarški sobi, morajo izobraževalci odraslih poskrbeti, da je **proces poučevanja in učenja motivacijski in interaktiven**, ter izvajati različne metode za popestritev pouka. Tako učenci vidijo, da učenje ni nujno dolgočasno, ampak da je lahko tudi zabavno. To bo ljudi motiviralo za nadaljnje izobraževanje in prispevalo k oblikovanju njihove miselnosti za vseživljenjsko učenje.

6.4.3 Praktični pomen

Pri izobraževanju je pomembno, da učencem pokažemo praktični pomen vsebin. Izogibati se je treba poučevanju zgolj teoretičnih tem. Namesto tega je treba **poudariti, kako lahko stvari, ki so se jih pravkar naučili, uporabijo v svojem poklicnem ali zasebnem življenju**. Priporočljivo je tudi, da se učencem omogoči, da sami raziskujejo stvari. Učence je treba seznaniti s tem, da jim lahko priložnost za učenje koristi za njihov poklic in tudi osebno ter da je učenje več kot le, na primer, način, kako zaslužiti več denarja.

Prav tako je treba nizko kvalificiranim ljudem sporočiti, da obstaja veliko različnih možnosti za učenje in da si naj poskušajo poiskati temo ali hobi, ki jih resnično zanima. Kajti ko se človek uči nekaj, kar ga zanima, je učenje veliko lažje in veliko bolj zabavno.

6.4.4 Razlaga pojma notranje motivacije

Kot je bilo ugotovljeno med raziskovalnimi dejavnostmi tega projekta, je zunanja motivacija eden od glavnih razlogov, zakaj se ljudje z migrantskim ozadjem udeležujejo nadaljnega izobraževanja. Izkazalo se je tudi, da veliko ljudi povezuje učenje le z zunanjimi dejavniki (učenje jezika zaradi iskanja zaposlitve, izobraževanje zaradi zaslužka, ženske se ne udeležujejo tečajev, ker so odgovorne za varstvo otrok ...), le redki udeleženci pa povezujejo učenje z nečim, kar je koristno za njihovo osebnost.

Zato je ključnega pomena, da tej skupini učencev razložimo koncept notranje motivacije. Razumeti morajo, da se morajo biti **pripravljeni učiti novih stvari, da bi spodbudili osebno rast**. Na primer, jezika se ne bi smeli učiti samo zato, ker ga potrebujejo za iskanje zaposlitve, ampak bi se morali osredotočiti na to, da se ga naučijo, da bi se bolje počutili, si olajšali življenje in se znali pogovarjati z drugimi ter graditi nove odnose. Zato bi morali izobraževalci odraslih te osebe podpirati pri postavljanju ciljev in nadaljnjem razvijanju njihove notranje motivacije.

6.4.5 Spodbujanje pozitivnega razmišljanja

Mnogi ljudje so pogosto negativno naravnani, ko se pojavijo izzivi. Najprej pomislijo: "Tega ne zmorem" ali "S tem se nočem ukvarjati". Zato je treba ljudem pomagati, da **spremenijo svojo miselnost in začnejo razmišljati bolj pozitivno**.

Izobraževalci odraslih morajo podpirati učence pri **reševanju problemov**. Dati jim morajo nekaj informacij o tem, kako lahko najdejo način za premagovanje izzivov. Skupaj bi lahko na primer izdelali načrt za rešitev. Poudariti je treba tudi, da izzivov ne bi smeli obravnavati kot nekaj negativnega, temveč da bo vsak človek po premagovanju izzivov osebno zrasel.

Poleg tega **je treba okrepiti samozavest** teh učencev. Pomembno je, da ti ljudje dobijo prepričanje, da so sposobni sami obvladati različne stvari. To jim bo dalo samozavest za učenje novih stvari, saj vedo, da lahko dokončajo tečaj. In ko bodo ljudje videli, da so sposobni sami reševati probleme, se bodo pripravljene dodatno izobraževati, da bi spoznali več možnosti za reševanje problemov.

6.4.6 Podpora udeležencem pri prevzemanju odgovornosti

Nekateri udeleženci fokusnih skupin so omenili, da na primer niso dovolj dobri za delo v določenih poklicih, ker jim primanjkuje različnih znanj, na primer jezikovnega znanja. Prav tako je veliko žensk povedalo, da nimajo časa za nadaljnje izobraževanje, ker morajo skrbeti za otroke ali voditi celotno gospodinjstvo.

Zato je pomembno, da te ljudi podpremo pri razumevanju, da morajo sami prevzeti odgovornost za svojo srečo. **Vsak je odgovoren za svojo srečo.** Izobraževalci odraslih lahko svoje udeležence podprejo, na primer tako, da jim pomagajo pri krepitvi samospoštovanja ali jim pokažejo različne možnosti za ukrepanje.

S tem, ko jim bodo ponudili podporo, bodo izobraževalci odraslih prispevali tudi k spremembi njihovega načina razmišljanja. Takoj ko bodo te osebe prepričane, da lahko dosežejo svoje cilje, bodo začele ukrepati v tej smeri. To pa bo prispevalo k temu, da bodo motivirani za učenje nečesa novega.

6.4.7 Strukturne spremembe

V avstrijski raziskavi je bilo ugotovljeno, da so za osebe z migrantskim ozadjem potrebne subsidiarne pomoči, ko gre za stroške izobraževanja. To je tudi nekaj, kar je pomembno za prihodnost. Da bi tem ljudem olajšali udeležbo v nadaljnjem izobraževanju, je treba ponuditi brezplačne tečaje ali **finančno podporo**. Poleg tega **je treba čas tečajev uskladiti z družinskimi obveznostmi, lokacija tečaja pa mora biti čim bolj dostopna** z javnim prevozom. Še bolje je, da se izobraževanje pripelje na dom teh ljudi, na primer s ponudbo nekaterih tečajev na območjih, kjer živi veliko ljudi z migrantskim ozadjem. Prav tako je **stanje akreditacije v Avstriji problematično** in ga je treba spremeniti. Trenutno številni migranti ne izpolnjujejo pogojev za udeležbo na tečajih nadaljnega izobraževanja. Posledično prihaja do demotivacije (prim. Bundeskanzleramt, 2011).

To pomeni, da je treba ciljni skupini čim bolj olajšati nadaljnje izobraževanje, tako da se zmanjšajo pogoji za udeležbo, ponudijo poceni ali brezplačni tečaji, fleksibilen čas tečajev in enostavno dostopne lokacije tečajev.

7 Upoštevanje posebnih potreb nizko kvalificiranih priseljencev v izobraževanju odraslih

V naslednjem razdelku so potrebe nizko kvalificiranih delavcev razdeljene na potrebe makro-, mezo- in mikroravni.

Po eni strani so potrebe povezane s političnimi in monetarnimi okvirnimi pogoji ter pogoji v izobraževalnih ustanovah, po drugi strani pa so potrebe povezane s položajem učiteljev.

7.1 Posebne potrebe z vidika makro ravni

Z makro vidika obstaja več potreb na področju vseživljenjskega učenja za nizko kvalificirane migrante, da bi spodbudili njihovo vključevanje in osebni razvoj v družbi.

Prvič, zelo pomembno je **brezplačno otroško varstvo**, saj imajo številni nizko kvalificirani migranti pogosto mlade družine in morajo imeti možnost skrbeti za svoje otroke, medtem ko se udeležujejo učnih priložnosti. Druga potreba je zagotavljanje **brezplačnih jezikovnih tečajev**. Jezik je ključni dejavnik vključevanja in sodelovanja v družbi, brezplačni jezikovni tečaji pa migrantom omogočajo učenje in boljše razumevanje nacionalnega jezika. Pomembno je tudi spodbujati pomen **osebnega razvoja** migrantov. To je mogoče doseči s ciljno usmerjeno podporo in svetovanjem, ki sta namenjena prepoznavanju in razvijanju njihovih individualnih spretnosti in prednosti.

OECD priporoča **finančno podporo za vse stroške izobraževanja in odsotnost z dela za udeležbo pri učenju**. To zagotavlja, da je udeležba v izobraževanju za nizko kvalificirane migrante finančno izvedljiva in jim omogoča, da se osredotočijo na učenje.

Pomembno je tudi **individualno usmerjanje in svetovanje za vsakega učenca**. Možnosti izobraževanja so lahko za potencialne učence zmedene in preobremenjujoče, zlasti za

migrante, ki morda ne vedo, katere možnosti so jim na voljo. Individualno svetovanje jim omogoča, da razumejo, katere izobraževalne poti so zanje najprimernejše, in da ugotovijo, katera so obstoječa znanja in spretnosti, na katerih lahko gradijo.

7.2 Posebne potrebe z vidika mezo ravni

Z vidika mezo ravni obstajajo različne potrebe na področju vseživljenjskega učenja za nizko kvalificirane migrante. **Organizacije, izobraževalne ustanove in delovno okolje imajo pomembno vlogo pri izpolnjevanju potreb** te skupine učencev in spodbujanju njihove udeležbe v vseživljenjskem učenju.

Pomembna vidika, ki ju je treba upoštevati, sta **upravljanje časa in prilagodljiv delovni čas**. Pomembno je razumeti individualne potrebe učencev, zlasti žensk, ki se zaradi družinskih obveznosti ne morejo vedno udeleževati tečajev. Tudi nizko kvalificiranim migrantom lahko primanjkuje osnovnih znanj in spretnosti. Zato je **zagotavljanje tečajev osnovnih spretnosti** bistveno za zapolnitev teh vrzeli in zagotovitev trdnih temeljev za nadaljnje možnosti učenja.

Pomembna je tudi **možnost učenja z drugimi**. Avstrijska fokusna skupina je poudarila, da so nekatere ženske, ki imajo malo stikov z ljudmi zunaj svoje družine, vesele, da so lahko z drugimi ženskami v podpornem učnem okolju. Poleg tega lahko **virji, specifični za izvor**, pomembno prispevajo k temu, da so izobraževalne izkušnje migrantom dostopnejše in ustrežnejše. **Organizacija dogodkov, ki združujejo migrante in podjetja**, je še en pomemben vidik spodbujanja vključevanja na trg dela in zagotavljanja priložnosti učencem, da uporabijo svoje novo pridobljeno znanje.

OECD priporoča ustvarjanje zanimivih in ustreznih **učnih priložnosti**, najbolje v **modularni obliki**. To omogoča prilagajanje potrebam učencev in zagotavlja, da so tečaji zanje zanimivi, ustrezni in uporabni.

Na splošno je na mezo ravni pomembno, da organizacije, izobraževalne ustanove in delovno okolje upoštevajo posebne potrebe in izzive nizko kvalificiranih migrantov ter oblikujejo prilagojene izobraževalne priložnosti, ki podpirajo njihovo udeležbo v vseživljenjskem učenju.

7.3 Posebne potrebe z vidika mikro ravni

Potrebe nizko kvalificiranih migrantov v zvezi z vseživljenjskim učenjem na mikro ravni, tj. na ravni posameznika, so različne in zahtevajo odprto in spodbudno učno okolje. Bistveno je, da

učitelji z učenci ravnajo spoštljivo in razumevajoče ter upoštevajo **kulturne razlike** in pretekle izzive teh posameznikov. Ker se mnogi med njimi že dolgo niso učili, potrebujejo posebno podporo pri razvijanju spretnosti učenja in koncentracije.

Da bi povečali njihovo motivacijo in samozavest, **jim** je treba **pokazati številne možnosti vseživljenjskega učenja**. Učitelji naj jim pomagajo tako, da jim olajšajo organizacijske zadeve, kot so iskanje priložnosti od ust do ust, prijava na tečaj ali izpit in zagotavljanje potrebnih dokumentov za službo na trgu dela.

Tečaji bi morali biti na voljo v **preprostem jeziku**, da bi premagali jezikovne ovire in bolje dosegli udeležence. Hkrati je pomembno, da se **ugotovijo pomanjkljivosti posameznih spretnosti in zagotovi ustrezna podpora**. Podaljševanje tečajev v daljšem časovnem obdobju omogoča udeležencem, da bolje obvladujejo učno obremenitev in postopoma izboljšujejo svoje spretnosti. **Zgodbe o uspehu drugih migrantov, ki so** že dosegli napredek, lahko služijo kot navdihujoči primeri in povečajo motivacijo. Učenje iz resničnega življenja z vsebinami, ki so pomembne za učence, je še posebej pomembno, saj jim omogoča, da vidijo neposredne koristi in praktično uporabo. **Pozitivna kultura neuspeha** je ključnega pomena za ustvarjanje učnega okolja brez strahu. Na napake je treba gledati kot na priložnosti za izboljšanje, učitelji pa morajo razložiti, kako se lahko napakam izognemo.

Potrebne so ustvarjalne učne priložnosti in različne metode, da se izpolnijo potrebe in interesi posameznikov. Pevka na tečaju lahko na primer poje nemške fraze, da bi se motivirala in vadila izgovorjavo. Vključevanje imen, hobijev in interesov učencev v pouk lahko poveča sodelovanje in poistovetenje z vsebino.

7.4 Priporočila za ustanove za izobraževanje odraslih

Da bi vseživljenjsko učenje postalo privlačnejše za nizko kvalificirane migrante, bi morale ustanove za izobraževanje odraslih sprejeti ciljno usmerjene ukrepe na različnih ravneh. **Na makro ravni** bi morale izobraževalne ustanove in oblikovalci politik sprejeti ukrepe za obravnavanje potreb nizko kvalificiranih migrantov po vseživljenjskem učenju. To je mogoče storiti s **finančno podporo** in brezplačnimi izobraževalnimi storitvami za lažji dostop do izobraževanja. **Individualno usmerjanje** in podpora za osebni razvoj sta ključnega pomena za zagotavljanje izobraževanja ter povečanje možnosti za uspešno vključevanje in sodelovanje v družbi.

Na **mezo ravni** morajo izobraževalne ustanove in organizacije temeljito razumeti potrebe nizko kvalificiranih migrantov in sprejeti ciljno usmerjene ukrepe za zagotovitev izobraževalne podpore. Prilagodljivi **urniki, zagotavljanje osnovnega izobraževanja in skupnih učnih priložnosti** lahko podprejo vključevanje migrantov in njihovo udeležbo v vseživljenjskem učenju. Zagotavljanje **gradiva, značilnega za izvor**, in organiziranje dogodkov s podjetji lahko spodbuja poklicno vključevanje ter naredi izobraževanje ustrežnejše in privlačnejše za učence. Izvajanje **modularnega pristopa, ki ga** priporoča OECD, lahko učencem omogoči, da izberejo ustrezne in zanimive učne priložnosti glede na svoje individualne potrebe.

Na **mikro ravni** bi morale ustanove za izobraževanje odraslih ustvariti občutljivo in individualno učno okolje, ki bi ustrezalo potrebam nizko kvalificiranih migrantov. To je mogoče doseči z **odprtimi učitelji, ki so spoštljivi** in razumevajoči drug do drugega ter do kulturnih razlik udeležencev izobraževanja. **Poučevanje spretnosti učenja in koncentracije ter pozitivna naravnost pri delanju napak** so ključnega pomena za povečanje motivacije in samozavesti učencev. Ustvarjalne priložnosti za učenje in raznolike metode, ki upoštevajo individualne interese in sposobnosti učencev, lahko olajšajo učni proces in spodbujajo zavezanost k vseživljenjskemu učenju.

Izobraževalne ustanove bi morale **zagotoviti tudi vse ustrezne informacije o** izobraževanju odraslih za priseljence in **usposobiti svoje učitelje za** razumevanje kulture in prenos informacij. Omejen čas za učenje je mogoče upoštevati tako, da se vse učne vsebine obravnavajo v razredu, tako da domače naloge niso potrebne. **Vključevanje novih tehnologij** učencem omogoča večjo fleksibilnost, na primer z učenjem na daljavo, in jim pomaga razviti ustrezna znanja in spretnosti za njihovo poklicno in osebno prihodnost.

Pomembno je zaposliti učitelje, ki so tudi priseljenci ali govorijo materni jezik učencev, da bi omogočili boljšo komunikacijo in razumevanje. Promocijo izobraževalnih možnosti je treba usmeriti v družbene medije in spletno stran ustanove ter z letaki na območjih, kjer živi veliko ljudi s priseljenkim ozadjem.

Primeri dobre prakse, kot je program "FAGUAS", ki zagotavlja celostno posredovanje pri ženskah v socialno-družinskem okolju, lahko služijo kot navdih in kažejo, kako je mogoče spodbujati udeležbo migrantov.

S kombinacijo teh priporočil na različnih ravneh lahko ustanove za izobraževanje odraslih naredijo vseživljenjsko učenje privlačnejše in dostopnejše nizko kvalificiranim migrantom. Z odzivanjem na potrebe učencev ter ustvarjanjem podpornega in empatičnega učnega okolja lahko pomagajo spodbujati vključevanje, sodelovanje in poklicni razvoj te ciljne skupine.

8 Zaključek

V naši družbi je še vedno opazen naraščajoč razkorak v izobraževanju: Tisti, ki že imajo visoko raven kvalifikacij, se bodo v prihodnosti pogosteje udeleževali nadaljnega izobraževanja. Hkrati pa se ljudje z nižjo stopnjo kvalifikacij, zlasti tisti z migrantskim ozadjem, pogosto ne udeležujejo tečajev nadaljnega izobraževanja. Vendar je zelo pomembno, da ljudje ostanejo na tekočem in se učijo novih stvari, bodisi zaradi ohranjanja konkurenčnosti na trgu dela bodisi zaradi osebnega zadovoljstva in rasti.

Ker ima izobraževanje odraslih pomembno vlogo pri socialnem vključevanju oseb s posebnimi potrebami, je ključnega pomena, da ustanove za izobraževanje odraslih podpirajo te osebe pri njihovem nadaljnjem razvoju. S prilagajanjem ponudbe potrebam teh ljudi in razvojem celostnega koncepta za njihovo podporo institucije za izobraževanje odraslih prispevajo k večjemu zadovoljstvu, aktivnemu državljanstvu in nižji stopnji brezposelnosti med odraslimi z migrantskim ozadjem.

Razlogi za nizko stopnjo udeležbe nizko kvalificiranih migrantov v nadaljnjem izobraževanju so zelo različni: Po eni strani je veliko sistemskih izzivov. Na primer, ti ljudje včasih zelo težko dostopajo do izobraževalnih programov ali tudi do delovnih mest, saj izobrazbe iz tujih držav pogosto ne sprejemajo ali pa so tečaji (ali delovna mesta) na voljo le ljudem, ki znajo govoriti nacionalni jezik. Razlogi so tudi finančne težave in pomanjkanje informacij o njihovih možnostih. Po drugi strani pa veliko ljudi ne želi obiskovati tečajev, ker jim primanjkuje zanimanja, časa ali motivacije. Nadaljnje izobraževanje zanje ni najpomembnejše. Pogosto tudi nimajo znanj in spretnosti, potrebnih za sodelovanje v vseživljenjskem učenju. Zato je odgovornost ustanov za izobraževanje odraslih in njihovega osebja, da tem ljudem pomagajo pri premagovanju vseh teh ovir in jih motivirajo za nadaljnji razvoj.

Kompetence, ki so ključne za nadaljnje izobraževanje, so naslednje: pismenost, motivacija, sposobnost učenja, sposobnost upravljanja s časom, osnovne digitalne kompetence, osebne in socialne spretnosti. Če ljudem primanjkuje nekaterih od teh spretnosti, jim je učenje oteženo in lahko izgubijo zanimanje ter motivacijo. Izobraževalci odraslih si morajo po najboljših močeh prizadevati za oblikovanje strategij za te udeležence, da bi razvili kompetence, ki jih še nimajo. Nekatero spretnosti bi lahko dodatno razvili v okviru samega tečaja, za druge spretnosti pa bi bilo koristno skupaj z učenci migranti pripraviti načrt, kako in kje bi lahko izboljšali svoje spretnosti na različnih področjih. Pomemben dejavnik v tem kontekstu je tudi krepitev samozavesti teh ljudi. Prepričani morajo biti, da so si sposobni zastaviti nekatere cilje za svojo prihodnost, se naučiti nekaj novega in tako doseči svoje cilje.

To je povezano tudi z miselnostjo teh odraslih. Glede na raziskave v okviru projekta ima veliko ljudi fiksno miselnost, kogre za vseživljenjsko učenje. Ne zanima jih, da bi se zdaj česa naučili, ali pa se bojijo soočanja z izzivi. Ne zavedajo se koristi učenja. Zato bi morali izobraževalci odraslih te ljudi podpirati pri oblikovanju njihove miselnosti. Cilj je doseči miselno rast - miselnost, v kateri se izzivi obravnavajo kot možnosti za osebno rast in v kateri je oseba zelo zainteresirana za nadaljnji razvoj. To je mogoče doseči na primer tako, da se ljudi podpira pri pozitivnem razmišljanju, povečanju notranje motivacije ali prepoznavanju lastne odgovornosti za svoje življenje.

Da bi zagotovili, da je učenje zanimivo in spodbudno za nizko kvalificirane učence migrante, je pomembno, da ustanove za izobraževanje odraslih upoštevajo posebne potrebe teh ljudi. Razviti je treba tečaje in učne programe, ki tem ljudem nudijo najboljšo možno podporo. Poleg tega, da tej skupini odraslih olajšajo dostop do učnih programov, bi morale ustanove za izobraževanje odraslih ponuditi tudi možnosti za individualizirano učenje, pri čemer bi upoštevale posebne potrebe in kulture priseljencev. Če se te ljudi in njihove kulture obravnava s spoštovanjem in potrpežljivostjo ter se izvaja individualizirano, modularno učenje z uporabo različnih metod, lahko to prispeva k večji udeležbi teh ljudi v izobraževanju odraslih.

Zaključimo lahko, da se nizko kvalificirani učeči se migranti pri vseživljenjskem učenju soočajo s številnimi izzivi. Toda če jih institucije za izobraževanje odraslih ustrezno podprejo, bodo morda spremenili svojo miselnost in se v prihodnosti bolj vključevali v nadaljnje izobraževanje.

9 Reference

Amt für Veröffentlichungen der Europäischen Union (2018). Ključne kompetence za vseživljenjsko učenje, na voljo tukaj: <https://op.europa.eu/de/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1>.

Andalucía Acoge (n.d.). Proyectos. Estatal. Dostopno tukaj: <https://acoge.org/proyectos/>

Andalucía Acoge (n.d.). ¿Quiénes somos?. Dostopno tukaj: <https://acoge.org/quienes-somos/>

Bundeskanzleramt (2022). Gesamtübersicht Integrationsprojekte 2022. Dostopno tukaj: https://www.bundeskanzleramt.gv.at/dam/jcr:cad39c57-e0e1-4cf3-bf3b-7e7e2376d67b/frauenpaket_v_202208.pdf

Bundeskanzleramt (2011). Bericht zum Nationalen Aktionsplan. Dostopno tukaj: <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/agenda/integration/nationaler-aktionsplan.html#:~:text=Mit%20dem%20Nationalen%20Aktionsplan%20Integration,integrationspolitischen%20Leitlinien%20werden%20im%20NAP.>

Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur (2008). Wissen - Chancen - Kompetenzen. Konsultationspapier. Dostopno tukaj: https://erwachsenenbildung.at/downloads/themen/LLL2008_Konsultationspapier_03c.pdf?m=1494705230&

Centralni statistični urad (2022). Ocene prebivalstva in migracij, april 2022. Dostopno tukaj: <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-pme/populationandmigrationestimatesapril2022/>

Centro Virtual Cervantes (n.d.). Atención educativa al inmigrante. Análisis y propuestas de actuación. Dostopno tukaj: https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/inmigracion/documentos/informe.htm

Consejo Escolar de Andalucía (n.d.). Documento a. El fenómeno de la inmigración y las consecuencias que tiene para la comunidad escolar. Dostopno tukaj: https://www.juntadeandalucia.es/educacion/vscripts/w_cea/pdfs/Enc/XIV%20E_And.pdf

Defensor del Pueblo (2019). Informe anual 2019, Volumen II. La contribución de la inmigración a la economía española. Na voljo tukaj: https://www.defensordelpueblo.es/wp-content/uploads/2020/05/II_Estudios_documentos_de_trabajo_2019.pdf

Dobbins, Tony (2009). Eurofound. Irska: Kakovost dela in zaposlovanje nizkokvalificiranih delavcev. Dostopno tukaj: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2009/ireland-quality-of-work-and-employment-of-low-qualified-workers>

Educaweb (n.d.). Información para personas refugiadas y migrantes sobre el acceso a los diferentes niveles del sistema educativo español. Dostopno tukaj: <https://www.educaweb.com/contenidos/educativos/estudiar-espana/acceso-sistema-educativo-espanol-personas-refugiadas-inmigrantes/#:~:text=Educaci%C3%B3n%20postobligatoria,mismas%20condiciones%20que%20los%20espa%C3%B1oles.>

EIEconomista.es (2020). El 23 % de la población inmigrante tiene estudios universitarios. Dostopno tukaj: <https://www.eieconomista.es/ecoaula/noticias/10770679/09/20/EI-23-de-la-poblacion-inmigrante-tiene-estudios-universitarios.html>

EPALÉ Österreich (2019). Erwachsenenbildung als Weg zur sozialen Inklusion: aktive Bürgerschaft durch wirtschaftliche, soziale und gesellschaftliche Teilhabe. Dostopno tukaj: <https://epale.ec.europa.eu/de/blog/erwachsenenbildung-als-weg-zur-sozialen-inklusion-aktive-buergerschaft-durch-wirtschaftliche>

Evropska migracijska mreža (2022). Ocene prebivalstva in migracij za leto 2022 kažejo, da je rast prebivalstva posledica velikega povečanja migracij. Na voljo tukaj: [https://emn.ie/population-and-migration-estimates-2022-show-population-growth-driven-by-large-increase-in-migration/.](https://emn.ie/population-and-migration-estimates-2022-show-population-growth-driven-by-large-increase-in-migration/)

Eurostat (2021). Statistika vključevanja migrantov - izobraževanje. Dostopno tukaj: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migrant_integration_statistics_-_education#Adult_participation_in_learning.

EurWORK (2017). Vseživljenjsko učenje. Dostopno tukaj: <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/lifelong-learning.>

Fundación La Caixa. Observatorio Social (2021). ¿Por qué hay más abandono escolar entre los jóvenes de origen extranjero? Dostopno tukaj: <https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/-/porque-hay-mas-abandono-escolar-entre-los-jovenes-de-origen-extranjero>

García Parejo, Isabel (n.d.). Los cursos de "español para inmigrantes" en el contexto de la educación de personas adultas. Facultad de Educación UCM. Dostopno tukaj: https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/carabela/pdf/53/53_045.pdf

Hillmert, Steffen (2009). Soziale Inklusion und Exklusion: die Rolle von Bildung. Dostopno tukaj: https://doi.org/10.1007/978-3-531-91988-1_5

Priseljevanje v Španijo (n.d.). Arraigo za študije v Španiji. Dostopno tukaj: <https://www.immigrationspain.es/en/arraigo-for-studies/>

Instituto Nacional de Estadística (2022). Clasificación Nacional de Ocupaciones 2011. Dostopno tukaj: https://www.ine.es/daco/daco42/clasificaciones/cno11_notas.pdf

Instituto Nacional de Estadística (2022). Cifras de Población (CP) a 1 de julio de 2022. Estadística de Migraciones (EM). Primer semestre de 2022. Na voljo tukaj: https://www.ine.es/prensa/cp_j2022_p.pdf

Jarvis, P. (2012). Učenje odraslih v družbenem kontekstu. London: Routledge:

Kersh, Natasha/ Toivianen, Hanna/ Pitkänen, Pirkko/ Zarifis, George K. (2021). Young Adults and Active Citizenship (Mladi odrasli in aktivno državljanstvo). Towards Social Inclusion through Adult Education (K družbeni vključenosti z izobraževanjem odraslih).

Kronauer, Martin (2010). Inklusion - Exklusion. Eine historische und begriffliche Annäherung an die soziale Frage der Gegenwart. Dostopno tukaj: https://www.pedocs.de/volltexte/2010/2626/pdf/Kronauer_Inklusion_Exklusion_historische_begriffliche_Anaeherung_2010_D_A.pdf

Kronauer, Martin (2010). Inklusion und Weiterbildung. Dostopno tukaj: <https://www.die-bonn.de/doks/2010-weiterbildungsverhalten-01.pdf>

La Vanguardia (2019). OCDE: España es poco atractiva para potenciales inmigrantes cualificados. Dostopno tukaj: <https://www.lavanguardia.com/vida/20190529/462557936040/ocde-espana-es-poco-atractiva-para-potenciales-inmigrantes-cualificados.html>

Marin, Nina (2015). Izobraževanje kot del integracije mladih migrantov brez osnovnošolske izobrazbe. Dostopno tukaj: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-3WYFV59S>

Migranti in begunci v Sloveniji 2020, Zavod za kulturo in razvoj mednarodnih odnosov v kulturi (2020). Dostopno tukaj: <https://gcap.global/wp-content/uploads/2021/02/Faces-of-migration-2020-ENG.pdf> (gcap.global)

Ministerio de Educación y Formación Profesional (2022). Opomba: Estadística de las Enseñanzas no universitarias. Datos avance 2021-2022. Available here: <https://www.educacionyfp.gob.es/dam/jcr:38b733ce-a07a-4b83-a911-dde297965023/notaresumen2021-22.pdf>

Ministerio de Educación y Formación Profesional (2022). Competencias clave para el aprendizaje permanente. Un Marco de Referencia Europeo. Dostopno tukaj: <https://www.educacionyfp.gob.es/dctm/ministerio/educacion/mecu/movilidadedeuropa/competenciasclave.pdf?documentId=0901e72b80685fb1>

Ministerio de Educación y Formación Profesional (2022). Panorama de la Educación. Indicadores de la OCDE. Informe español.

Ministerio de Inclusión, seguridad social y migraciones (2022). Extranjeros con certificado de registro o tarjeta de residencia en vigor. Serie semestral 31 diciembre 2013 - 30 Junio 2022. Na voljo tukaj: <https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/Estadisticas/tableau/index.html?modelo=5>

Ministerio de Inclusión, seguridad social y migraciones (2021). Visados expedidos en oficinas consulares. Año 2021. Dostopno tukaj: https://extranjeros.inclusion.gob.es/ficheros/estadisticas/operaciones/visados/202112/Nota_de_analisis.pdf

Mooney, Robert/ O'Rourke, Claire (2017). SOLAS. Barriers to Further Education and Training with Particular Reference to Long Term Unemployed Persons and Other Vulnerable Individuals (Ovire za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje s posebnim poudarkom na dolgotrajno brezposelnih osebah in drugih ranljivih posameznikih). Dostopno tukaj: <https://www.solas.ie/f/70398/x/432b2fa3ba/barriers-to-fet-final-june-2017.pdf>.

Mörth, Ingo/Gusenbauer, Michaela (2005). Niedrigqualifizierte in Oberösterreich - Der Weg in die Weiterbildung. Dostopno tukaj: https://www.jku.at/fileadmin/gruppen/111/Niedrigqualifizierte_und_Weiterbildung.pdf

Mundo (2019). Migración, desplazamiento y educación: Construyendo puentes, no muros. París, UNESCO. Dostopno tukaj: <https://www.acnur.org/5bf4858d4.pdf>

O'Connell, Philip J./McGinnity, Frances (2008). Priseljenci na delovnem mestu: (Ethnicity and Nationality in the Irish Labour Market). Dostopno tukaj: https://www.researchgate.net/profile/Frances-McGinnity/publication/5019263_Immigrants_at_Work_Ethnicity_and_Nationality_in_the_Irish_Labour_Market/links/552b8fb80cf2e089a3aa4459/Immigrants-at-Work-Ethnicity-and-Nationality-in-the-Irish-Labour-Market.pdf.

O'Connell, Philip J./Russell, Helen/ Williams, James/Blackwell, Sylvia (2004). The Changing Workplace: A Survey of Employees Views and Experiences. Dostopno tukaj: <https://www.esri.ie/system/files/publications/BKMNEXT39.pdf>.

OECD (2017). Diagnostično poročilo o strategiji znanj in spretnosti v Sloveniji. Dostopno tukaj: <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/Skills-Strategy-Diagnostic-report-Slovenia.pdf> (oecd.org)

OECD (2018). Spretnosti na poti: migranti v raziskavi o spretnostih odraslih. OECD Skills Studies. Založba OECD. Pariz. Dostopno tukaj: https://www.oecd-ilibrary.org/education/skills-on-the-move_9789264307353-en.

OECD (2019). Getting Skills Right: Vključevanje nizkokvalificiranih odraslih v učenje. Na voljo tukaj: <https://www.oecd.org/employment/emp/engaging-low-skilled-adults-2019.pdf>

OECD (2021). Napoved spretnosti: Irska. Na voljo tukaj: <https://www.oecd.org/ireland/Skills-Outlook-Ireland.pdf>.

Oieb (2007). Teilnahme und Nichtteilnahme an Erwachsenenbildung. Dostopno tukaj: https://www.oieb.at/upload/4777_OIEB_Studie_Teilnahme_an_Erwachsenenbildung.pdf

Organización Internacional del Trabajo (n.d.). Clasificación internacional de ocupaciones. Gran grupo 9: Trabajadores no calificados. Dostopno tukaj: <https://www.ilo.org/public/spanish/bureau/stat/isco/isco88/9.htm>

Parainmigrantes (2022). Arraigo para la formación. Na voljo tukaj: <https://www.parainmigrantes.info/arraigo-para-la-formacion/>

Pregled izobraževanja in usposabljanja 2020, Povzetek, Urad za publikacije Evropske unije (2020). Dostopno tukaj: https://www.acs.si/wp-content/uploads/2020/11/Pregled_izobrazevanja_in_usposabljanja_2020-povzetek.pdf (acs.si)

Reiter, Sara/Humt, Eva/Öztürk, Halit (2021). Berufliche Weiterbildung im Zuge von Migration, Internationalisierung und Globalisierung. Magazin erwachsenenbildung.at. Dostopno tukaj: <https://erwachsenenbildung.at/magazin/ausgabe-42/16039-berufliche-weiterbildung-im-zuge-von-migration-internationalisierung-und-globalisierung.php>

Silió, Elisa (2022). Los universitarios extranjeros podrán quedarse un año en España automáticamente al terminar la carrera. Dostopno tukaj: <https://elpais.com/educacion/2022-06-13/los-universitarios-extranjeros-podran-quedarse-un-ano-en-espana-automaticamente-al-terminar-la-carrera.html>

Slovenija - Country Note - Skills Matter: Dodatni rezultati raziskave o spretnostih odraslih. Dostopno tukaj: <https://www.oecd.org/skills/piaac/Skills-Matter-Slovenia-Slovenian-Version.pdf> (oecd.org)

Socialna pravičnost na Irskem (2021). Vseživljenjsko učenje - kako je na tem področju na Irskem? Na voljo tukaj: <https://www.socialjustice.ie/article/lifelong-learning-how-does-ireland-compare>

Sonnenberg, Kristin (2017). Soziale Inklusion - Teilhabe durch Bildung. Dostopno tukaj: <https://www.socialnet.de/rezensionen/22537.php>

Sprung, Anette (2013). Weiterbildungsbeteiligung und -barrieren. Dostopno tukaj: https://erwachsenenbildung.at/themen/migrationsgesellschaft/empirische_forschung/weiterbildungsbeteiligung.php

Statistik Austria (2018). Erwachsenenbildung. Ergebnisse des Adult Education Survey (AES). Dostopno tukaj: https://www.statistik.at/fileadmin/publications/Erwachsenenbildung_2016-2017__Ergebnisse_der_AES.pdf

Statistik Austria (2022). Migrationshintergrund. Na voljo tukaj:
<https://www.statistik.at/statistiken/bevoelkerung-und-soziales/bevoelkerung/migration-und-einbuengerung/migrationshintergrund>.

UNESCO (2020). Resumen del informe de seguimiento de la educación en el mundo, 2020: Inclusión y educación: todos y todas sin excepción. Dostopno tukaj:
https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373721_spa

UNICEF (2010). Das Recht auf Bildung. Dostopno tukaj:
https://unicef.at/fileadmin/media/Infos_und_Medien/Info-Material/Bildung/Das_Recht_auf_Bildung_2010.pdf

Universidad de Valladolid (2019). Estadística de Internacionalización: número de extranjeros en la universidad española. Dostopno tukaj: <https://rank.uva.es/2019/09/24/estadistica-de-internacionalizacion-numero-de-extranjeros-en-la-universidad-espanola/>

Waletzke, Katrin/Clever, Sarah (o.D.). Zehn Tipps für eine erfolgreiche Weiterbildung. Dostopno tukaj:
https://www.hs-niederrhein.de/fileadmin/dateien/Weiterbildung/Zertifikatsstudien-und-kurse/Tipps_fuer_eine_erfolgreiche_Weiterbildung.pdf

Ziegler, Petra (2015). Zur Situation von Geringqualifizierten in Österreich und ausgewählte internationale Fallbeispiele zur Anerkennung von Kompetenzen und Höherqualifizierung. Na voljo tukaj: https://www.ams-forschungsnetzwerk.at/downloadpub/AMS_info_357_358.pdf

Co-funded by
the European Union

3LMindset
LifeLong Learning

www.3lmindset.com

www.facebook.com/3LMindset

bit *schulungcenter*
member of *bit group*

eurospeak

 ANDRAGOŠKI ZAVOD
LJUDSKA UNIVERZA VELENJE